ၵၢၼ်ၶဵၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်

ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး

(တူဝ်လိၵ်ႈ)

2000

1800

1600

1400

1200

ၸၢႆးသၢႆလိူင်းမိူင်း

ၵၢၼ်ၶိၼ်ႇမိမ်းသၢႆငိုၼ်ႈသၢမ်

ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆးယႂ်း (တူဝ်လိၵ်ႈ)

မၢႆတမ်းပပ်ႉ
"ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး(တူဝ်လိၵ်ႈ)"

ၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်(လူး)
တႅမ်ႈ

Dr.ၸၢႆးသၢင်ႇၵၢႆႈ
ၶပ်းၼိုင်ၵႂၵ်ႇ

ၸၵးၸၵး၊ ၼဵတ်ႉၼဵတ်ႉ
ၶပ်ႉလိၵ်ႈ Computer

ၸၢႆးသၢႆလႅင်းမူင်း
ၶပ်းႁၢၼ်းၶၼ်းၽၢင်ႈမူင်ႈ

တွင်ႉလေႉၵႂၼ်ႇ(လွႆႈၸၢင်ႉ)
Film

မွၵ်ႇ,ၵူႇသွႆႈလႅင်(တၢၼ်ႈၵုင်ႈ)
ၵီတ်ႇ,ၵႂၵ်ႇ

လိူၼ်မေႇ၊ ပီႊ 2002
1500 ပပ်ႉ

ၶပ်ႉမၢႆႁူဝ်ၶေႃႈ

1. ႁူဝ်ၽိုၼ် 4
2. ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး (တူဝ်လိၵ်ႈ).... 6
3. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်ယၢဝ်း (ထူဝ်,ငွၵ်ႈ) ၵၼ်ၵမ်,မီးသၢတ်ႈ 8
4. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်ယၢဝ်း (ထူဝ်,ငွၵ်ႈ) မီးသၢတ်ႈၵမ်ႈ 10
5. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်ယၢဝ်း (ၵမ်သီၼ်း) 12
6. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်မူၼ်း (သၢမ်သဵင်) 15
7. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်မူၼ်း (ႁႃႈသဵင်) 19
8. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်မူၼ်း (ႁူၵ်းသဵင်) ႁူႉႁၼ်လိၵ်ႈတႆး 21
9. တူဝ်လိၵ်ႈ တူဝ်မူၼ်း (ႁူၵ်းသဵင်) လိၵ်ႈတႆးႁူႉၼိုဝ်းၼိုဝ်း 23
10. တူဝ်လိၵ်ႈ တႆးလႅင် 24
11. တူဝ်လိၵ်ႈ တႆးၵၢႉႁူမ် 28
12. တူဝ်လိၵ်ႈ တႆးတႆႈၶူင်း 31
13. တၢင်းႁၼ်ထိုင် လုင်းၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်,သၢမ် 38
14. ၊ မိၵ်ႈထမ်းတီး(လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိုင်း)– Dr.ၸၢႆးသၢင်,ၵၢႆႈ 40

ရှုဝ်ၔိုခ်

လွင်ႈကာခ် လလျ်ႈတႅမ်ႈ ပိခ်းလိက်ႈတလျ်း ၔိခ်ခလျ့ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ သွၵ်ႈသ႟ ၡလလျ်ႈ ငဝ်ႈၡၢၵ်ႈ ကာခ်တလျ်းၡဝ်း လလျ်ႈတႅၵ်,ယၢလျ်ႈၵခ်၊ ၵုမ်းခရိုင်ႈ ဧလႈ ၵုမ်းခရိုင်ႈ ရှုပ့်ၡခ်ၵခ် သမ့်ပေႏ ကမ်,ပွင်,ၵၢမ်းၵခ်ၵိုဝ်းခခေ့် မခ်းမီးတီႈကာခ် ၡဝ်း ရှုပ့်ၡပ့် သ႟,သၡေ႟ တေလလျ်ႈဝ႟ႈခလျ်ယဝ့်။

ခငင်,ကာခ် တၢင်းရှုႉၵဝ် ယိခ်းထိုင်ခခေ့် မိူဝ်ႈတလျ်း ပလျ်,ပ႟ႈရှုပ့်ၾေ႟,သ႟ ပုတ့်ထ႟ႉခခေ့် ၡဝ်းယိပ်း လိက်ႈတလျ်း တူဝ်ယၢဝ်း(တူဝ်ထူဝ်,ငွၵ်ႈ) ခခေ့် ၵွႉ့တိုဝ်းဝလျ့ ၵူးတီႈတီႈ၊ ကာခ်ခငင်, ပီ့တၵၢတ်ႈ ၶေ႟ႈသင်,သွခ် ၵဝ်ႈပုတ့်ထ႟ႉခလျ့ မိူဝ်ႈၾွင်း မခ်းၵဝ်ႈ ပိခ်ဧၾႈသ႟,သၡေ႟,ခခေ့် မခ်းၵဝ်ႈၵွႉ့တိုဝ်း ၵၢမ်းလၢတ်ႈတိုင်းမၵထၶဝ် သေတ႟ႉ မခ်းၵဝ်ႈလၢတ်ႈပခ် ခွင့်ခရင်ႈမခ်းၵဝ်ႈ တီႈကာခ်ထုၵ်,လီၵွႉ့တိုဝ်း ၵၢမ်းတၢင်,ကာခ်ၵေ႟ႈ ၵွႉ့တိုဝ်းလလျ်ႈယူ႟၊ တီႈပွင်,ကာခ်ၵ်ပ်ႈၵ်ပ်ႈမခ်း ၵၢမ်းခႄ်းၶူး ခႄ်းဝိင်း ဧလႈ ၵၢမ်းမၢခ်ႈခွၵ်ႈ ခရေးပၢင်,ၵေ႟ႈ ယင်းၵၢင်ႈပ်ၵ်,ပိူင်ႈၵခ်ခလျ်ယဝ့်။

ၵၢမ်းၶေ႟ႈခလျ့ မီးဝလျ့ တီႈၶေ႟ႈသင်,ၵဝ်ႈပုတ့်ထ႟ႉသေၵေ႟ႈ ထိုင်တီႈ ရှိုင် ယၢဝ်း ၶၢဝ်းယၢခ်မႏ ခႄ်းမိူင်းကီခ်,တီးယႏၶဝ် ကဝ်ၾေ႟,သ႟ ပုတ့်ထ႟ႉ တႅၵ်,ငၢၵ်ႈ ၵခ် ပ်ခ် ၡီ့ခၡေ႟ယ႟,ခၡေ႟၊ မၡ႟,ယ႟,ခၡေ႟ ၵ႟၊ ဝၢႆးခခေ့် ရှီခၡေ႟ယ႟,ခၡေ႟ ခခေ့် ၶေ႟ႈပ်ၵ်, မခ်း သမ့်ၵွၵ်,မႏ ထေ,လဝ႟,တ႟ႉ ခလျ်။

ၵွပ်ႈခလျ် ကာခ်ၵွမ်းသၢလျ်တၢင်းထေ,လဝ႟,တ႟ႉ ခခေ့် ပ်ခ်ၵဝ်ႈပုတ့်ထ႟ႉ ၶေႏသ႟ႉ ၵမ်ၵ်ခ်,ၵ်ခ်,သေ မိူဝ်ႈမခ်းၶဝ်ႈမႏခႄ်းသီ,လီ့လင်,ၵ႟,မႏ သွၵ်ႈၡ႟ ပီ့တၵၢတ်ႈခခေ့် ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ပီ့တၵၢတ်ႈ ထေ,လခလျ့ ၶဝ်ၵွႉ့တိုဝ်းပ႟,လီ့မၵထဝလျ့၊ ဝၢလျ်းမခ်း ပွင်တႅမ်ႈၔိခ်ဝိသုတ့်ထီ့မၢၵ်ႈ ကတ့်ထၵ႟,ထ႟,ယဝ့် တမ်းပခ်ၾိင်ႈ ကာခ် ခရိုင်ႈ၊ ကာခ်ဝ႟ႈ ပီ့တၵၢတ်ႈ ၵဝ်ႈပုတ့်ထ႟ႉခလျ့ တေလလျ်ႈၵွႉ့တိုဝ်း ၵၢမ်းပ႟,လီ့ မၵထ၊ ပေႏကမ်,ၵွႉ့တိုဝ်း ထုၵ်,က႟,ပၢတ်ႈ (တၢင်းၾိတ်း) ခလျ်ဝလျ့ဧလႈ ၵင်,ဝ႟ႈ ၵုမ်းထေ,လဝ႟,တ႟ႉ ၡ႟ႈမိူင်းခလျ့ ၵင်,ၵွမ်းလၢလျ်း ကာခ်ပ႟,လီ့ၵေ႟ႈပႏ၊ ၵၢမ်းၾွႆၵၢမ်းမခ်းၵေ႟ႈပႏ။

လၢႆးမႃ,ယႂ်,ၶႄ့ၶႅၼ်ႇ ကၢဝ်ပႂ်,လီ ပိၼ်,ပိၼ်ၵၢမ်းၼဝ်ၵမ်းလဵဝ်၊ ၵၢမ်းပႂ်,လီ ၶႅၼ်ႇ ၼဝ်ဝႆႉပိၼ်ၽႄ,သႂ်,ကၢၼ်ၶိုၼ်ႈသေ ႁူမ်းပွင်ၵၢၼ် ပိူတၵၢတ်ႈၼဝ် ႁူဝ်ၵူၼ်း ကေႃ,ကေႃ,ႁူ့ၵေႃႈ လႆႈယူ, ၶႃယဝ်ႉ။

တီႈၶႃႈ တႆးၵဝ်းၶႃႈ လႆႈႁပ်ႉကၢဝ်ႁူမ်းထေ,လဝ်,တႃ့ၸလႈ ကမ်,ၶႅၼ် သိုပ်,သၢႆပၢႆးယူၼ်း၊ ပၢႆးမၢၼ်းၸလႈ ႁဝ်,ကၢဝ်ၵၢမ်းလၢတ်ႈ ၵၢမ်းႁၢတႆးၼဝ်း ကမ်,ပွင်,ၵၼ်လႆႈၵႂ်,၊ ကၼ်တီႈသိူင်တၢၼ်ႈ၊ သိူင်လၢတ်ႈပိၵ်,ၵၼ်ၶႅၼ်ႇ ႁွပ်ႈပိုၼ်ႈ ယူ,ႁမ်ၵူၼ်းတၢင်,မိုဝ်းၸလႈပိၼ်၊ ၶႃ့ၸတ့ ပေးလၢတ်ႈၵၼ်ထိုင်းထိုင်းႁိုင် ပွင်, ၵၼ်လႆႈယူ,၊ ကၼ်ကၢဝ်ၵၢမ်းပႂ်,လီ ၼဝ်ႈႁိမ်ၶႅၼ်ႇ ကမ်,ႁၢင်းၼိတ်းႁိုဝ်ပွင်,ၵၼ်၊ တီႈတိၵ်ႈ မိူၼ်ၶဝ်, ႁူမ်းထၢႆးၼဝ် ပေးၼဝ်ဝႂ်ႈ "ပေႂ်ႈၸမႈ" ၶႃ ၼဝ်းပွင်,လႆႈယူ,၊ ပေးၶဝ်ဝႂ်ႈ "မႂ်းတႂ်း ပီးတႂ်း" ၶႃ ၼဝ်းကမ်,ပွင်,ယဝ့်၊ ပေးၼဝ်ဝႂ်ႈ "ၽီ" ၶႃ ၼဝ်းပွင်,ယူ,၊ ပေးၼဝ်ဝႂ်ႈ "တေးဝတႂ်း" ၶႃ ၼဝ်းကမ်,ပွင်,ယဝ့်၊

(သၢႆသိုပ်, တၢင်းယွမ်းကၼ်ၶႃ့ မီးကၼ်ၶိုင်ႈ ကမ်,ႁဵု ၶိုင်းပိုင်ပိၼ်း လိၵ်ႈတႆးၵေႈ လီလႆႈႁူ့ၸလႈ ႁဝ်,တိမ်ႈပႂ်းၶႃ့ယဝ့်၊ တီႈကၼ်ဝႂ်ႈ "မႂ်းတႂ်း ပီးတႂ်း" ၶႅၼ်ႇ မၼ်းတေ,"ၸမႈ" ႁဝ်,မႂ်း "ပေႂ်ႈ"၊ မၼ်းပိၼ် ၽိင်ႈၵိၼ်,တီးယႂ်း၊ ငဝ်ႈတီႈ တႆးၼဝ်းလုၵ်ႉမႂ်းၶႃ့ သမ့်ပိၼ်ႁူမ်းကၼ်လုၵ်ႉတီႈ "ပေႂ်ႈ" ႁဝ်,မႂ်း "ၸမႈ"၊ ၼဝ်းပိၼ်ႁူမ်းကူႈ ပိၼ်ငဝ်ႈႁိုၼ်း၊ ၵိၼ်,တီးယႂ်းၼဝ် သမ့် ၸမႈပိၼ်ငဝ်ႈႁိုၼ်း ႁိုဝ်း ၶႃ့ လီၵူၼ်ႇယူ,)။

ႁွမ်းၶၼ်,ၸၶေဝၢႆႉ ၶိုင်းၽိၼ်လိၵ်ႈၶႃ့ တႂ်,တိမ်ႈႁွမ်းၵၢမ်းတႆးၶႃ့ မိုဝ်ႈႁွၼ်, ၼႂ်ဝႆႉ (တူဝ်ၸမႈလွမ်ႈၸမႈလိၵ်ႈ) **16** သေ ၸမႈၵပ်းၶႅၼ်ႇ ၼိၼ်းထွၼ်ကၢဝ် ၶိုင်းၸမႈလွမ်ႈၶႅၼ်ႇမႂ်း **8** တူဝ်၊ ၸမႈ သိူင် **10** တူဝ်သေ ၵမ်,ႁဵု့ၵမ်,တိုဝ်းမႂ်းၶႃ ယဝ့်၊ ႁွပ်ႈၼဝ်းကၢဝ်ပႂ်,လီၼဝ်ႈမႂ်းၸလႈ "လႃ" ၶႅၼ်ႇ ႁဝ်,မႂ်းပုတ်ႈတီႈ "ယ" ၶႅၼ်ႇၶႃ ယဝ့်။

သင်ၼဝ်းႁူၼ်ႇထိုင်မိုဝ်ႈႁဝ့် ပိုဝ်ႈၽႄ,သႂ်, မႂ်းၼူၼ်းၼဝ်းၼဝ်းၶႅၼ်ႇ ကၼ်ပိၼ် လိၵ်ႈႁူမ်ႈတူဝ်–ၵၢမ်းႁူမ်ႈၼေႈၶႅၼ်ႇ တေငၢႆႈငၢႆႈႁွႆး။

ၵၢၼ်ႈၼမ်းသၢင်,သၢမ်(လူး)

ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး(တူဝ်လိၵ်ႈ)

ႁွပ်ႈသင်ၸလႈ လႆႈတႅမ်ႈ ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး-

1. လွင်ႈသင်ပိူင်သင် ၵမ်ႉဝႃႈ ပေႉမၼ်းယိူတ်ႉယၢဝ်းၼၢဝ်းၵိူင်ယဝ့်ၵေႃႈ တေလႆႈ သွၵ်ႈ ႁႃပိုၼ်းမၼ်းယဝ့်။

2. တႆးႁဝ်းၶႃႈ ပိၵ့်ဝႃႈပိၼ်ၵူၼ်ႈၶိူင်ႈ ၼိူဝ်းလိဝ် ပိၼ်ၵၼ်လိဝ်ၵၼ်သေၵေႃႈ ႁွပ်ႈလွင်ႈတၢင်းႁူးပိူင်ပိူင်သေၸလႈ လၢႆႈယၢႆႈယၢတ်ႉ,ၽႃတ်ႉ,ၸၽၵၼ်သေ လိၵ်ႈ လၢႆးၵေႃႈ ပၵ်ႉ,ပိူင်ႈၵၼ်။

3. ပေႉၵမ်ႉ,ၼူၼ်ႉသွၵ်ႈၼွၵ်းႁႃသေ မူၼ်ႉၸမး ၵွႆႈလႆႈႁူမ်းၵၼ်ၼိုၼ်း၊ မူၼ်ၵၼ်ၼိုၼ်း ၵိုင် ၵိူဝ်ႉၼိူဝ်းၵေႃႈ တေယၢၼ်ၽႃတ်ႉ,ၵၼ်ၵႃႉ,တိၵ်းတိၵ်း ၵိူဝ်းၶႃႈယဝ့်။

ၵွမ်းၶင်ႉ,လိၵ်ႈႁူၼ်းႁဝ်းတီႈလုမ်ႈၾႃႉၶႃႈ ပေႉၵဝ်ႁူဝ်ႁူပ်ႈၵၼ်ၵိပ်ႈမၼ်း မီးသွင်ၵုမ်း၊ ၵုမ်းၼိူင်ႈ-လိၵ်ႈတူဝ်ႁၢင်းၵၼ်ၵဝ်တူဝ်လိၵ်ႈတၢင်ၼေႃႈၵၢမ်း၊ ၵုမ်းသွင်- ၵဝ်သိင်တၢင်ၼေႃႈၵၢမ်း ၶႃႈယဝ့်၊ တႆးႁဝ်းၶႃႈ ပိၼ်ၵုမ်းၵဝ်သိင်တၢင်ၼေႃႈၵၢမ်း ၶၼ်ႉယဝ့်။

မိူဝ်ႈပီးၵၢႆ လၢႆႈၵႃႉႁၼ် တီႈလုမ်းမုၵ့်ၵုမ်းလိၵ်ႈလၢႆး ၸလႈ ယိၼ်,ၸငႈ တူင်,ဝိင်းၶမ့်ၼမ်း၊ မီးဝၢႆႉတူဝ်လိၵ်ႈတႆးၶျေးၼီး "မိူင်းၸၼ," မီးဝၢႆႉသွင်တူဝ်၊ ပိၼ် တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ႁၢင်း၊ သမ့်မီးသွင်တူဝ်ႁွႆးၸလႈ လၢႆႈႁၼ်ၵၢႆႉမၼ်းသေတႃႉ ၵူၼ်ႈ မၼ်းၵမ်,ပၢႆ,လၢႆႈ၊ ၵမ်,ပၢႆ,ၵၢင်းတိုတ့် ၵၢင်းထၢဝ်၊ ႁွပ်ႈၶႃႈ တေလၢႆႈၵဝ် တူဝ်လိၵ်ႈ ၵၼ်သိင် တၢင်ၼေႃႈၵၢမ်းၶၼ်ႉ တႅမ်ႈၵွၵ်ႈ,မွၵ်ႈ,ၸၶႂႆးယဝ့်။

ၵွမ်းၶင်ႉ,လွင်ႈတၢင်းသၢမ်ပိူင် ပႃႈၶိူဝ်ၶၼ်ႉ ၸလႈ ပေႉတေၼၢႆႈၼူၼ်ႉ ႁူၼ်ႉၵွမ်း သိၼ်ႈတၢင်းပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆးႁဝ်းၶႃႈ ႁဝ်းတေလၢႆႈၵမ်ၵဝ် ၼေႃႈၵၼ်ဝႃႈ "လိၵ်ႈတႆးႁူမ်ႈတူဝ်-ၵၢမ်းတႆးႁူမ်ႈၼေႃႈ" ၶၼ်ႉသေ သမ့်ၵဝ်ၵၼ်ဝႃႈ "တူဝ်တိတ်ႈ သိင်တၢႆ-လၢႆးသၢႆႇၵွႆႈတူၵ်း" ၶႃႈၶၼ်ႉ ၵိတ်းပိၼ်ၼိူင်ႈၵိူဝ့်ႉၵႃႉ,တိၵ်းတိၵ်း ၶႃႈ ယဝ့်၊ ၶိုးၵႃႈ ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆးၶႃႈၵေႃႈ မၼ်းပိၼ်ၵၼ်ၵဝ် ၵူၵ်းၼိတ်းယိၼ်းထိုင် လၢႆႈၶၼ်ႉႁွႆး။။

မိူဝ်ႈလႆႈလူင်းၵႂႃႇယၢၼ်ႇႁိုင်ႇ ၵႂႃႇၶွၺ်ႈ ၶၢဝ်းၸမ်းမိူင်း(ၼွၵ်ႇပိူင်း)၊ တႃႇ မၢၼ်းတေၵၢၼ်ပိူင်းလိၵ်ႈတၢင်း သုၼ်ႇ,ၶိုၼ်းပိူင်းတၢင်း ၵၢၼ်တေပိၼ်ႇ,တီႈ ၼွၵ်ႇ, ၵိူင်းၵလိတ်ႈၶဝ်ႈ ၵၢမ်ႇ,လၢႆႈ ထုတ်ႇ,ဝၢႆႉၸလႈ ပွၵ်ႈၶိုၼ်ႈ ႁဝ်ႇ,လၢႆႈၶိုၼ်းသွၵ်ႈႁႃ ၵီႉပႆးတီႈထိုင်ႈမႂ်ႇ,မႂ်ႇ,ၶိုၼ်ယဝ်ႉ။

ၶိုၼ်းၵႂႃႇလိၵ်ႈတၢင်းႁဵၼ်းၶိုၼ်ႈ မၢၼ်းလုၵ်ႉတီႈ တူဝ်ယၢဝ်း(တူဝ်ထူဝ်,ငွၵ်ႈ)မၢႆး ႁူးတူဝ်ယၢဝ်း၊ တူဝ်ၵမ်ယီၼ်း၊ တူဝ်မူၼ်းၼိတ်းၶိုၼ် လိၵ်ႈလၢႆႈမၢႆးတိၵ်းတိၵ်း၊ ႁွၼ်း ဝႃႈ ငဝ်ႈမၢၼ်း ၵေႃႉလိူၼ်ႉၼိတ်းၵွၵ်ႉ,၊ ႁုမ်းလိူၼ်ႉၼိတ်းၵွၵ်ႉ,၊ ၼိတ်းၵွၵ်ႉ,မူဝ်ႈလိူၼ်ႉ၊ ပၢၼ်လိူၼ်ႉ၊ ၶိုၼ် ၶၼ်ႇ ၵၢမ်ႇ,ႁူၵ်းႁႃလၢႆႈ။

ၵမ်ႈၼွင်ႈဝႃႈ ပၢၼ်ၶၼ်ၶွင်၊ ၶၼ်ၶွင်ၵႂႃႇ,ၵၢၼ်မၢႆး၊ ပေႇတူၵ်းၶိုၼ်းပိူင်းၶၼ်ၶွင် ၶၼ်ႇ မၢၼ်းၵႂႃႇ,သွၵ်ႈႁႃထမ်းဝိၶႄ ၵၢၼ်ပၢႆႇ,ၵမ်,တီႈမိူင်းၸၼ်,၊ ႁႃထိမ်ၵၢၼ်ယွမ်း တီႈ မိူင်းၸၼ်,ၶၼ်ႇၶိုၼ်ၶၼ်ႇ မၢၼ်းၵၢမ်,ၵိဝ်ႈၵၢၼ်,ၵၼ် တၢင်းတူဝ်လိၵ်ႈ။

ႁွပ်ႈလွင်ႈတၢင်းႁိုဝ်းၶိုၼ်ႉ ၵၢၼ်ပိၼ်လိၵ်ႈတၢင်း(တူဝ်လိၵ်ႈ)ပိူင်တီႈမၢၼ်း တေ လၢႆႈၵၢၼ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း(တူဝ်ထူဝ်,ငွၵ်ႈ)သေ တီႈတၢင်ၸၶပၼ်ၵႂႃႇ,ယဝ်ႉ၊ ၵၢၼ် တေတီႈၵႂႃႇ,ၶိုၼ်ႉ မၢၼ်းပိၼ် ႁၢင်ႊပိူင်တူဝ်လိၵ်ႈ ၸလႈ တၢင်းသိင်ၵွၵ်ႉ,ၶေႃႈၵၢမ်းတၢင်း ႁဝ်း ပိၼ်သွင်ပိူင်ၶိုၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း(တူဝ်ထူဝ်,ငွၵ်ႈ) ၵၢၼ်မိူဝ်ႈႁဝ်ႉၶၼ်ႇ ပိူင်တီႈမၢၼ်းၵၢမ်,ပၢႆ, မီး ၵၢၼ်ဝႃႈ "သၢတ်ႈ" ၶၼ်ႉ၊ ၵၢၼ်တူဝ်မၢၼ်းၵႃမ်းၵၼ်သေ ၵွၵ်ႉ,သိင်မၢႆး၊ ၵၢမ်,ၶၼ် ၵၢၼ်ၸမႈလွမ်ႈတေႃႇ,ၸမႈလွမ်ႈ ၵႃမ်းၵၼ်သေၵွၵ်ႉ,သိင်မၢႆး၊ ၵၢမ်,ၶၼ် ၵၢၼ်ၸမႈၵပ်းၵႃမ်း (ၵၢမ်,ၶၼ်သုၼ်ႇ,ၸမႈၵပ်း)သေ ၵွၵ်ႉ,သိင်မၢႆး၊ ႁွမ်းၶိုၼ်ႇ,ၼူၼ်ႈႁူႉလူင်လူင်ႉလိၵ်ႈ,ၼွၵ်ႇ,သိင်ၽဝ် ၼိတ်းၵွၵ်ႉ,ဝၢႆႉပၼ်ႁဝ်ႉ ႁိုဝ်းပၢႆႈၶိုင်ႈ ပၢႆႈလၢင်ၶိုၼ်ႉ တေလၢႆႈဝၢႆႈၶိုၼ်ယဝ်ႉ။

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း(ထူဝ်ႉငၵ်ႈ)
ၵၢၼ်ၵၢမ်ႉမီးသၢတ်ႈ

ပိူင်ၸၼ

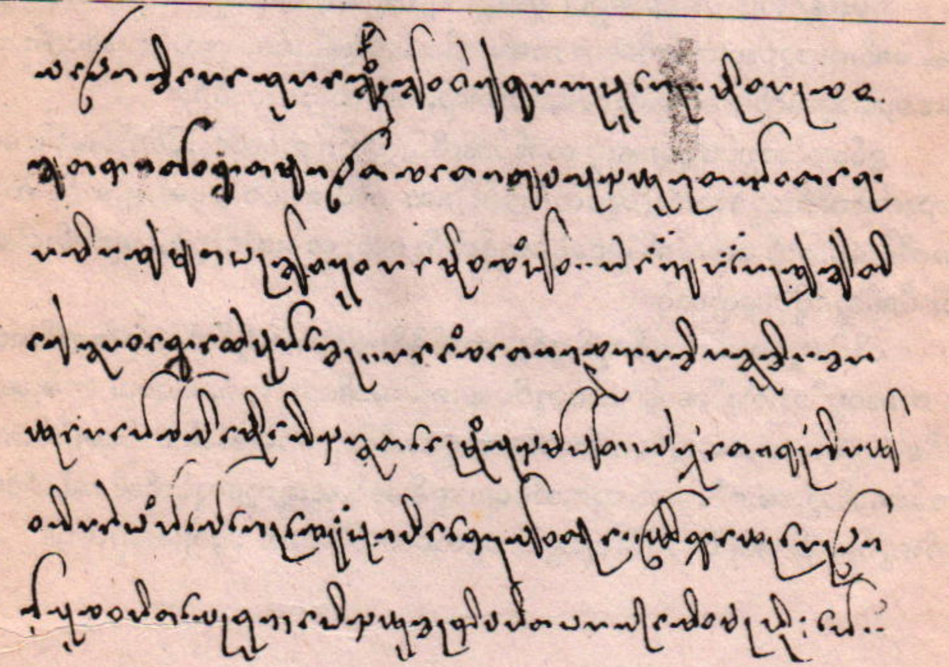

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း(ထူဝ်ႇငွၵ်ႈ) ၵၢၼ်ၵၢမ်ႇမီးသၢတ်ႈ

သႅင်ၵွၵ်ႇမၼ်း

“သင်လၵ်းမိင်းၶေႃင်းႁူး ၶင်ႇၸၢမ်းၸဝ်ဝႆႉ ၵွႆဝွၼ်းၶေႇယူႇၵေႃႈ၊ မိူဝ်းၶေႈ သဝ်ႈၸွတ်ႇႁၵ်ႉ တဝ်ႈသွတ်ႈ မွၵ်ႇလၢတ်ႈ သင်ႇတၵ်းတွပ်ႇသူၺ်ႈ ၽူႈႁူတ်ႉၵၢဝ်တင်းႁူၼ်ႇ ၵီၼ်ႈ ၵွႆႉမွၵ်ႇယူႈၼၢဝ်ႇႁူႇ- ၶေႃင်းမိူင်းသပ်းယဝ်ႉ၊ ၊ၶင်ႇၶႂ်ႉ ၵွၼ်ႈၵွၼ်ႈ ၶေႇ ၵွႆႉၼွႆႈၼွႆႈ တိင်ႇႁွႆႈၼူၼ်ႉဝၢင်ႈသွင်ႈထႆးပူႇ-ၶိုၼ်းၼေႃး၊-ၶေႃင်းငၢမ်းသင်ႇတၵ်း ၵိတ်းၵၢၼ် မိၼ်ၼူဝ်မိၼ်ၼၢၼ်ၽၢင်ၶေႃင်း ၶိုၼ်းၵွၺ်သႅင်မိူင်းၵိၼ်ႇၼူတ်းငေး-မူမ်ႇသူၺ်ႈ မိုၼ်းယဝ်ႉ၊ သၢႆႁူင်တၵ်းဝႃႈ ၵိၼ်ၽဝ်ၵိၼ်ငၢႆး ယၢမ်းၶိုၼ်(လွၺ်)သေၵေႃႈ သေႃႈသေႃႈယၵ်ႉ ပိင်းႁူဝ်သဝ်းတိူင်ႇ၊- ၽီသွင်ႈၽၶေႇ-လၵ်းႁူၺ်ႈသူသဝ်ႈၼိတ်ႈ-သေႇ“ပူးၵျင်းယိၼ်ႉ” ၽူဝ်ၼႃႈၵိပ်ႈၼိတ်ႈယၢၼ်သိူင်ႇ(သိူင်ႇ)သီဝ်းမႃးလူၺ်ၸလႆႈ”။

□ တီႈၵၢၼ် ပိူင်တိမ်ႈ-2 ၶၼ်ႉ သမ်ႉ ၸၽထိင်ႈ“သၢတ်ႈသမ်ႈ”“သၢတ်ႈၽိတ်း” ၶၺ်ယဝ်ႉ၊ သၢတ်ႈသမ်ႈ ၵၢၼ်ဝႃႈၶႂ်ႉ မၼ်းတေပွင်ႇဝႃႈ-“တူဝ် မီးသမ်ႈၶၼ်ႉ မၼ်းၵိၵ်း တူဝ်ယူႇတၢမ်းမၼ်းၶၼ်ႉၵိူဝ်၊ ပေႃးၵၢမ်ႇသမ်ႈပၼ် ၶိူဝ်တူဝ်ၵိၵ်းၶၼ်ႉ ႁူဝ်ၵၢမ်ႇႁူႉတူဝ်လွႆး ၵိၵ်းတူဝ်လွႆးၶၼ်ႉၵိူဝ်၊

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း(ထူဝ်ႉငွၵ်ႈ)

မီးသၢတ်ႈၸမ်ႈ

ပိူင်ၶၶ

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယႃဝ်း(ထူဝ်ႉငွၵ်ႈ)
မီးသႃတ်ႈၵမ်ႈ

သဵင်ၵွၵ်ႉမၼ်း

“မိူဝ်ႈၶဝ်ႇ ပေႃႈၸမ်ႈၵဝ်ႈသွင်သူႉၶၢင်းပႃး။ ၵဝ်ႉတၵ်းပွင်ႁၼ်ဝႃႈလၢႆၸႃး–တႅင်ႈလၢတ်ႈ၊ သင်ၶဝ် တၼ်းပိင်းငူတ်ႈၵမ်းလူင်–မူႉႁူၺ်ႈ။–တီႈၵၼ် ၵုမ်ႉႁူမ်ႈမၺ်ႉယူၵ်ႉႁူၺ်ႈ–မီးၶမ်။ ၵႃးလုၵ်ႉပၺ် ၵိတ်းၵၺ်ႈၽၵ်ႉၼဝ်ႈႁၺ်ၽိုၵ်ႉ–ႁူပ်းငႄး၊ ၵွႆႈပိၼ်သူၼ်လူင်ဝႃး ၵိၼ်းၵွႆႉလၢႆၸႃး–သၢၵ်ႈသၢၵ်ႈ၊ တင်းၵႃႈ လၢႆပိူင်မိူင်ႈတၢင်းၵိၼ်–ယႃႉထၢတ်ႉ၊ လၵ်းပွၺ်း ၵႃပ်ႉၵိတ်ႈၼဝ်ႈၵၢင်ၵၢတ်ႉမိူဝ်းၼၢၺ်။ မဝ်ႉၶဝ် ဝၼ်ႉၼဝ်ႈၵဝ်ႇၽၵ်ႉသွမ်ႈ–ၶိူဝ်လိၼ်–ယၢမ်းၵိုပ်းၽဝ်ငၢၺ်းလၺ်ႈၵၢဝ်ၵိၼ်– မဝ်ႉယၢၵ်ႈ။ ၽူဝ်မေးပွင်ႁၼ် ၵိၵ်ႉ, တင်းသွင်–ၽူႈလုၵ်ႈ၊ ၼူပ်ႉမိူဝ်ႈပၼ်ႉၼွပ်ႈဝၼ်းသွင်ၽႄႉၶႂ်ၽၵ်ႈလႅင်းမႃး။ ပေႃႈၸမ်ႈလုၵ်ႈသၢမ်သီႉ–ႁူၼ်းၽေႃၼ်၊ ၵိၼ်ငၢၺ်းလီလီ ၵဝ်ႉလူင်းယၢၼ်–ႁူမ်ႈၽေႃၺ်ႈ။ ၵဝ်ႉတၵ်းပၺ်ထိုင်တၼ်းပိင်း ၼုမ်ႉၵိုမ်တိုမ်း–မူႉႁူၺ်ႈ။ တီႈၵၼ်ပႃႉၵုမ်ႉမၺ်ႉယူၵ်ႉႁူၺ်ႈ–ႁူၵ်းသၢင်း–ၵၵ်ႉလူၺ်ႈလင်ႈလင်ႈ ၶမ်ႇလၼ်ႈၵိတ်ႈလၺ်ပွင်ႉ–ပိၼ်ၸၵး၊– ၽိၼ်လိၼ်ပူပိင်း ၵိင်းလွႆၵေႃႈလီၸမ်း–ထူၼ်ႉၵၺ်ႈ”။

☐ ၽိၼ်လိၵ်ႈ ၵၼ်ၵဝ်သႂ်ႉပႃးမႃး ၶၺ်ႇ မၼ်းပိၼ် “ၵေႃးသတ်ႇထမ်ႉ တွၺ်းငဝ်ႈ” တူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းၵိုင်– မိူၼ် ႁွၺ်းၵမ်ရတ်ႉဝၺ်ႇ၊ ၵၢင်းတေၵမ်ႉၵွႆႈ ႁွၺ်းၵမ်ပီႈ ၵၼ်ပိၼ် ၼူၼ်တူဝ်သတ်း ၶဝ်ႇ။

☐

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း
(ႁမ်ယီၶၼ်း)

ပိူင်ၸၼ

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း
(ၵမ်ယီၼ်း)

သႅင်ၵွၵ်ႉမၼ်း

ၼေႃႉမူႉတၢၼ်းသိၵ်ႈ လိၵ်ႈၸဝ်ႈ ၼဝ်ႈၸိုဝ်ႈ ၽိူၼ်သႅင်ၵၢမ်းၼမ်း ထမ်းၸဝ်ႈ ၼဝ်ႈၸိုဝ်ႈ ၸဝ်ႈၵၢၼေႃႉၵသိင်ႉ တီႈၼႂ်ႈယဝ်ႉ ၸဝ်ႈတင်းလၢႆၼဝ်ႁိုလ်း။ ၼဝ်ႈပိၼ်မႁႃႉတႃႉၼေႃႉ တၢင်းလူႉၵူႉသူဝ်ႉ ၼူဝ်သႅင်ႁၢဝ်းၼမ်း ၽြႄးတၵႃႉထမ်းၸိၼ်းမၢၼ်ႈႁွင်း ယင်းၵၼ် ၵၼိၵ်ႇ ၸႃႉ ၵမ်ႉတြႃးႁွတ်ႈႁၢင်ႈ ထိုင်တူဝ်ၵႃႉသေ ၵႃႈမေးၵႃႈလုၵ်ႈ ပုၵ်ႇမူႉၽုင်လၢၼ် ၸိူဝ်း ၵၼ်ယူႉပႃႈၶွင်ႈပႃႈလင် ၸင်ႉတၵ်းၵျူဝ်းၸႃး ၵႃးထုၵ်ႈ ပုၵ်ႇၸေႃႉလိၵ်ႈလၢႆး ၶမ်ႇထမ်းတြႃး တေႃႉၸဝ်ႈ၊ ၸီမ်ၵႃႈၵူး ၵႃႈတမ်းၼွၼ်ႉ မွၵ်ႉယႃႈသမီး ထီးတုင်း ၸၢၵ်ႈၸႃႉ ၼဝ်ႈၶမ်ႇသွမ်းၼၢဝ် ၵေႃႉၸႃႉ ၵႃႉႁႃႉလြူႉ သပ်ႇပတ်ႇထႃႉ သီႇသမျူႉ၊ ၵႃႈၵၼ် ၵျမ်ႉဝႃႈ လၢႆႈ ပွင်ပိၼ်ၶၶၼ်ႇ လိူၼ်သိပ်းၵိတ်း လၢႆႈသိပ်းသၢမ်ဝၼ်း တၵ်းမႃး ယုၵ်ႇယေႃး ထေႃသူႉ ယုၵ်ႇလူႉယေႃးတၢၼ်း၊ ၽြႄးတြႃးသင်ႉၸႃႉ လြတ်ႇၼေႃႉမျၢတ်ႈၸဝ်ႈ တင်းသၢမ် ႁူဝ်ႈပိၼ်ၵၵျူဝ်း ၵပ်ႉတူဝ်ၽိူဝ်ႈမိင်း မူၼ်းၵူၼ်းထဝ်ႈ၊ ပိၼ်ၵူၼ်းၵေႃႈ ႁူဝ်ႈလၢႆႈလီ၊ ပိၼ်ၽိူဝ်ၵေႃႈ ႁူဝ်ႈလၢႆႈမျၢတ်ႈ၊ ႁူဝ်ႈလၢႆႈလီၵူးၸၢတ်ႈ၊ မျၢတ်ႈၵူးပၢၼ်၊ ၼၢၼ်ပေႃးတေႃႉ တိုၵ်ႈ၊သိုၵ်ႈႁွတ်ႈ ပၢၼ်သႅင် ပၢၼ်ၼမ်းၽြႄးပိၼ်ၸဝ်ႈၵလြီႉမိတ်ႇတေႉယႃႉ လုင်းမႃးပေႃႉ ထၢင်ႉပၢင်းႁိုင်း မိူင်းလုင်ၵေႃႉတူႉမတီႉ မိူဝ်ႈလိုဝ်ၼၼ်းၶၶၼ်ႇ ႁူဝ်ႈၵၼ်ၵၵျူဝ်းတႃႉၼေႃႉ တၢင်းလူႉၸုင်ၸွင်ႉ ၶွင်ႉပၼ်ႈ ပၢႆတိၼ်ပၢႆမိူဝ်း ႁူဝ်ႈလၢႆႈမိူဝ်းႁွတ်ႈမိူဝ်းထိုင် တိုဝ်ႈတၵ်းဝၵ်ႇၼဝ်ႉ၊ ႁူဝ်ႈလၢႆႈ လွၵ်ႈပိၼ်ထေႉလြီႉထေႉလြူႉ ၵိၵ်ႇၵႃႉသႃႉဝၵႃႉ လြႁၢၼ်းတႃႉ လမ်လိၼ် မိၼ်မုၼ်ၸွမ်း ၸဝ်ႈ ၼဝ်ႈႁွတ်ႈ မိူင်းမႁႃႉၼိပ်ႇပၢၼ်ႉ ၵမၢၼ်ႉၼၢၼ်ပိၼ်ၸတ်ႇ ၸတ်ႇ ယႃႉႁၢင်ႇ ယႃႉႁၢတ်ႈ ယႃႉၵၢတ်ႈ ယႃႉၵၢင်းတီႈၼႂ်ႈလူလၢႆႈတႃႈမုၼ်ရှိလ်း မုၼ်ၶေႃး၊ သႃႉထူႉ .... သႃႉထူႉ .... သႃႉထူႉ ....၊ ၶၢင်းဝသုင်ႉထလြေႉ သၢၵ်ႈသေႉတွင်းၵိမ်း တီႈၼႂ်ႈ လူလၢႆႈတႃႉ။

လၢႆးတႅမ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း
(တူဝ်ထူဝ်ႇငွၵ်ႈ)

လၢႆးတႅမ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း (တူဝ်ထူဝ်ႇငွၵ်ႈ) ၼႆႉ လႆႈၼႅတ်းၵၢၵ်ႈ ဢမ်ႇ လႆႈတမ်းပိူင်း၊ ႁိုဝ်ႉၶဵင်ႇၽိုၼ်တႅမ်ႈလိၵ်ႈ၊ လႆႈတင်ႈၸၼ်းမိၼ်ႈတၢင်းၶူဝ်၊ ဢဝ်မၢင်ၶေႃႈ(ၼိပ်းၶေႃႈ)ပၢႆႉလူင်း တင်း သွင်ၽၢႆႇ၊ ၼိတ်းၶေႃႉၼိပ်ႇမၢင်ၶေႃႈၶပ်း ၵၼ်ၼၼ်ႉ ၼိပ်ႇဝႆႉ၊ မေႃလိၵ်ႈၼႅင်ႈပူႈၼႄႈ ၵၢၵ်ႈၼၼ်ႉ သိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ၊ ဢဝ်ပီႈ (ၵမ်ၸူၼ် တူဝ်သတ်း) ႁုပ်ႉၼမ်ႉမိုၵ်ႉလၢႆႉ လူင်းၼႆ ယဝ်ႉ။

ဝၢႆးလိုၼ်းမႃး တႆးႁဝ်းမေႃ ဢဝ်ၵမ် ႁုတ်ႇမိူင် ဢၼ်မီးသႆႈ ၼၼ်ႉ ထွၼ်သႆႈမၼ်းၵွၵ်ႇသေၼိတ်းမိူင်ႈတႅမ်ႈ၊ မိူင်ႈတႅမ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉၵမ်ႁုတ်ႇ၊ ၼမ်ႉမိုၵ်ႉယူႇၶိုင်းႁူင်ၵမ်ၼၼ်ႉ။

လၢႆးတႅမ်ႈမၼ်း လႆႈမီးၽိုၼ် သီႇႁႅင်ႇယၢဝ်း၊ မီးတိၼ်တမ်း၊ တမ်းၶွမ်း တၢင်းယၢဝ်း၊ ဢဝ်ၶေႃႈပဝ်ႇ၊ ပပ်ႉပဝ်ႇ၊ တမ်း ၼိူဝ်ၽိုၼ်သေ ဢဝ်ၵမ်ႁုတ်ႇတႅမ်ႈ၊ ႁွပ်ႈ ပိူဝ်ႈ ၵမ်ႁုတ်ႇၼႆႉ ဢမ်ႇၶၢင်ႈတိုတ်ႉယၢဝ်း ၸၼ်ယၢဝ်း၊ တူဝ်လိၵ်ႈၼၼ်ႉ ၸင်ႇပဵၼ်သီႇ ႁႅင်ႇမႃး၊ ဢမ်ႇၼၼ် ပွတ်းမႃး၊ ၸင်ႇႁွင်ႉ ႁွမ်း ၸူဝ်းမိူင်ႈတႅမ်ႈမၼ်း "တူဝ်လိၵ်ႈၵမ် ယိၼ်း" ၼႆ၊ ႁွပ်ႈမၼ်းလုၵ်ႉတူဝ်ယၢဝ်း ယိၼ်း မႃးၼႆ တေလႆႈဝူႈၼႆၵိုဝ်။

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း (သၢမ်သီင်)

ပိူင်ၶၼ

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း
(သၢမ်သီင်)

ပိုင်ၸၼ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း
(သၢမ်သိူင်)

သိူင်ၵွၵ်ႉမၼ်း

တေၶွၼ်း တူလ်းၶျေႈမိူင်းထၢၼ်ႈပေႃးလိူင်၊ ၸင်ႉဝႃႈ ၵၢၼ်တေႃႇတႃးၶလေႃ့ မၼ်း ၵမ်ႉပိၼ်ပိူင်– တူဝ်ၶဝ်ႈၶွၼ်ႈၸွလ်းယဝ့်၊ တူဝ်ၵဝ်ၸတ်ႉၸတ်ႉၵေႃႈၵမ်ႉလၢႆႈဝႃႈ ပိၼ် ပိူၼ်ႈႁွလ်းႁွလ်း–မီးမူင်ႈမိင်းသတ်ႉၶိုင်းပုမ်၊ ပေႃးဝႃႈ ဝႃႉယေႃႉထၢတ်ႈလူမ်းသုမ်– ယၢၼ် ပၢလ်ႈတူဝ်ႁၢႆး၊ ႁူႉတၵ်းၼဝ်ႈပိၼ်ၵၢလ်သၢပ်ႉၶဝ်ႈလမ်သႃး– ပိၼ်ၶမ်ႇၶွင်ႁူဝ်ႈၸိမ်း လၢႆ၊ ၸင်ႉဝႃႈ ပၵီႉတေႉဝႃႉမိူဝ်ႈယၢမ်းၶလေႃ– ၾူဝ်ၼွလ်ႈယဝ့် မေးႁၢႆႈငူဝ်ႉၵျူးၶလေႃ့၊ ပေႃးဝႃႈမႃႉရၶျေႉၸွင်ႉလၢၵ်ႈ မေးၾၢၵ်ႈယၢၼ်ၵႃး– ၾူဝ်သမ့် တၵ်းႁၢႆႈ သူၶၼ်းၼီ၊ ၸင်ႉဝႃႈ တင်း ႁူၶၼ်း ၸလႈ တင်းၾီ– မျူဝ်းၶလေႃ့မၼ်းၵမ်ႉပိူင်လွလ်း၊ ၸင်ႉဝႃႈ ၼဝ်ႈ ပိၼ်ၵၢၶတေႃ့တႃႉၸိုဝ်းၶလေႃ့ႁွလ်းႁွလ်း– မၼ်းၵမ်ႉပေႃးလီ၊ ၼိၼ်းလိူင်းၶေႃ့တိူင်း ႁူႈဝၼ်းပီ– သဝ်းမိတ်ႈထင်ၵွင်း၊ ၸုင်းၼွႆႈပွႆႉၵိူၵ်ႉၸေႃႈ ၶိုင်းၵၢင်ပုင်ႉၶမ့်သီႉၸမႈ ၶွင် ၾွင်း– ၸၵးၵိတ်ႈၼၶၼ်းၼူမ်၊ တၶၼ်ႉၶျေႉ ၵီႇလေႉသႃႉ သၢင်ႉမိတ်ႈၸူမ်းႁူမ်– မၢင်ၵေႃႉယင်း သမ့်လိမ်းပိတ်ႈသိၶၼ်ထမ်း၊ ၶင်ႉၵၢၶ မိင့်တေႃႉၼေႃႈထမ်းၸဝ်ႈပူင်တမ်း–သုင်းလၢတ်ႈ ဝၶၼ်းသွၶၼ်၊ လၢလ်ပုၵ်ႈ လၢလ်တွလ်း၊ ဝလ့်ႁွႆႈၸဝ်ႈႁဝ်းပူတ်းထၢတ်ႉၼျူႉပၢင်ပွလ်း– ႁူးလိမ်ႈၶိူဝ်းသပဝ်း ၼိၶၼ်ႈမိူင်းၶိၵ်ႉပၢၶၼ်းၸွမ်၊ ၾျေးၸဝ်ႈႁဝ်းယိင်းလေးမုၼ်ႈတူလ်းလွမ်– ၼီႁွပ်ႈႁဝ်းပုဝ်ႉၵိတ်းလုတ်ႈလင်လိမ်ႈသၢင်းၾေး၊ ၸဝ်ႈႁဝ်းငိၶၼ်းတိပ်ႉၵပ့်ႁူင်ၼေႃး– ၼျူးဝလ့်ပၶၼ်လိၵ်ႈလၢလ်းမၢလ် ဝႃႈၵိူလ်း၊ တင်းၵၢၶၼ်သႃႉသၶျေႉလွင်ႉတွၵ်ႈပိူင်း ၶိူဝ်ႈၶိူင်းသၢလ်– သိူဝ်ႈၶိူဝ်ႈႁၶၼ်းႁၶၼ်း၊ ႁၢၶ့်တေႃႉၸွတ်ႈ ပွတ်းၸဝ်ႈတူၶၼ်လုၶၼ်း–

ပၢင်းမိူဝ်ႈဝၢႆးၶႂၼ်ႈဝၢႆးလင်၊ ၸင်ႉဝႃႈ တွင်းတႃႇ–ၵိူဝ်းၵဝ်း မူဝ်းယဝ်း သၢင်ႈၼူင်းၵၢင်–ၶိူင်း–ၽိုၵ်ႈၵေႃႈလီၵွင်ႇၵမ်ႉပၼ်ႈသိၼ်ထမ်း၊ ႁူဝ်ၵၢၼ်လုတ်ႈလွၵ်းပဵတ်ႈလၢႆလမ်း–မိူၼ်မိူဝ်ႈမိူၼ်းလင်၊ ပေႃးၵမ်ႉ ၸိၵ်ႈႁူးသၢင်ႈႁွၵ်းယဝ်ႉ လီမူၼ်ႈလီသိူဝ်း၊ ၶၢႆႈၸွႆႈလွင်ႈၵဝ်း လၢႆႈလၼ်ႉလုတ်ႈ လွၵ်းပဵတ်ႈလၢင်ႈၶိူဝ်း–ၵဝ်းၶေႃႈမၼ်းငိူဝ်ႈသုတ်းသၼ်ယူဝ်း၊ မၢင် ႁူၼ်းသမ်ႉ ယင်းတၼ်ၶိူင်း–ၸၢႆးပူၼ်ႉၸွႆႈသတ်း၊ ၵိၵ်ႈဝႃႈၵမ်သိၼ်ၶေႃႈၶွၼ်းၵတ်း–ႁူဝ်ၵိၼ်ႇယင်းၸိုႈၼူပ်းၵၢဝ်၊ တၵ်းတႃသမ်ႉ ၸိုင်ပွႆးပုင်ႉပွႆးလွၵ်းတိႈတၼ်းငဝ်–ၸိုင်ၵမ်ႉ မီးၵိၼ်ႇမီးယုင်း၊ ၸလႉၸူႈပွႆးပူဝ်ႇပူမုင်း– ၵိတ်းၸိင်ႉၶဵုးၶမ်ႇၶဵုးၶွင်၊ မၢင်ၵေႃႇ ပိူၼ်ႈပေႃး ၼွင်ႇပူႉၼွင်ႇမိင်း သမ်ႇၵျူဝ်းပွင်– မျူဝ်းၶၼ်ႇႁွၵ်းႁွၵ်း၊ ပေႃးပိူၼ်ႈဝႃႈ ၸူဝ်းတင်ႈပၢင်ပွၵ်း–ၸိုင်ဝႃႈမၼ်းၵမ်ႉပေႃးၸိူၼ်ႈသၢၼ်းၸွႆ၊ ဝၼ်းမိူၼ်းၶမ်ႈႁူပ်းၶႅႆ– ႁွၵ်းႁူႉၶၢင်းဝႃႈ ႁူဝ် ၶၢႆႈ ႁူဝ်မဝ်း၊ တၵ်းတႃသမ်ႇၸလႉမူၼ်ႇပႃႈၵေႃႈပူင်းလဝ်း–ၵႃလွင်ႈႁူးမိၼ်ႈၶဵုးလွၵ်းယဝ်ႇ၊ လေႉမူပ်ႉႁူမ်ႈၵိပ်းၼွၵ်– ၸမးတေႃႇတွၵ်းပဵတ်ႈတၢင်းႁူၼ်ႈလိမ်ဝိတ်း၊ မၢင်ၵေႃႇၵမ်ႉပိုင်ႁူႉ ၵၢၼ်လွင်ႈတၢင်းၽိတ်း– ၵိတ်းၵမ်ႈမၼ်းပိၼ်၊ ႁူၼ်းၵမ်ႉႁူႉတၢင်းယၢၵ်ႈ တၢင်းၸိၼ်–ၶိူဝ်းဝႃႈ မၼ်း............

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း (ၵျႃႇသိင်)
(မွႆႇသုင်လိၵ်ႈတၢႆး)

ပိူင်ၸၼ

ၵေႃႉမီႉတီႉ တႃႇတေမေႃးၶိုင်လိၵ်ႈတႆးၼႆႉ ၸႂ်ႈၸႂ်ႈ လိၵ်ႈတႆးၶဝ်ႈၵၢၼ်ၵႂႃႇ၊ ၵမ်ႉၼၼ်
ၸႂ်ႈယႃႇလူႇယႃႇလိဝ် လိၵ်ႈတႆးၵဝ်ႇၶဝ်း ၵၼ်မီးဝႆႉၼၼ်ႉၵမ်ႉၵွႆး၊ ပွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၸႂ်ႈၸႂ်ႈတႆးၶဝ်း
ႁူႈၵေႃႇ ၵီလီၵ်ႉ ၵီယၢႆႉ မေႃၵၢၼ်ႇ၊ မေႃတီ ၵွႆးၵမ်ႉၵႃး ၼင်ႇၶိုဝ် ႁူၼ်းတၢင်ႇမျူဝ်းၵေႃ
တေသွၼ်လႆႈ ၵၢၼ်ႇလႆႈ လိၵ်ႈတႆးၶဝ်းငၢႆႈလေႃး ၵၼ်ႇလႆႈၸမႃးၶိုင်ဝႆႉ။

ပိူင်ႁႃ ၼင်ႇၶိုဝ်ၵိုဝ်ႉမိူဝ်းတႆးၶဝ်း တေႃၵွႆးလႆႈ ၵပ်ႈၵိင်းဝၼ်ႈမိူင်းပိူၼ်ႈ ၵၼ်ယႂ်ႇမႃႈ
ၵျႃႈသုင်မႃးၼၼ်ႉ လူဝ်ႇၸမ်းၶိုင် လိၵ်ႈတႆးၶဝ်းယူႇယဝ်ႉ၊ လိၵ်ႈတႆးၶဝ်း ၵၼ်မီးဝႆႉၵဝ်ႇၵဝ်ႇ
ၼၼ်ႉ ပွပ်ႈၵၼ် ၵႃႇၵွႆးသၽႃႇဝ မၢႆသိင်လိၵ်ႈလၢႆးပၢႆပေႇၸလႆႈ လိၵ်ႈယေႈတူဝ် သိင်မၼ်း
လႆႈၵႂၵ်ႇလၢႆၵိုဝ်ႉလၢႆပိူင်ၼၼ်ႉၵိုင်–တႆးၶဝ်းတေၵႃႇၵွႆးပိူၼ်ႈလႆႈၵွႆးၵႃႇၵႃး လိၼ်းလၢႆး
ဝႆးၼႆႉမႃး လိၵ်ႈတႆးၼႆႉ တေႃဝတ်ႈဝႆးၶၢႆႁႂႃႇၸတႉၸတႉယဝ်ႉ၊ ပေႃးလိၵ်ႈလၢႆးပၢႆပေႇၶၢႆၵေႃ
ၵိုဝ်ႉမိူဝ်းတေႃၶၢႆၵွႆးႁႂႃႇၵၼ်ဝၼ်ႈၼၼ်ႉ ၶဝ်းႁူႈၵေႃႇ ႁူႈႁူၼ်း ႁူႉၵၼ်ယူႇလီလီ၊ ၼင်ႇၶိုဝ်
လိၵ်ႈၶဝ်းမိူဝ်းၶဝ်း တေႃၵႃႇၶၢႆၼၼ်ႉ တႆးၶဝ်းထုၵ်ႇလီၵၢဝ်ၸႂ်ႈၵွႆ၊ ၸတ်းၵွႆၵၼ် ၶၢင်းၽႆ
ၶၢင်းမၼ်းယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵၼ်တႃႇၸ ၶႆးမိုင်လိၵ်ႈတႆးၼႆႉ ၵၼ်ႇၵျႃ မႃးၵျိတ်းၵဝ်ထိင်ႈမွႆႉမွႆႉၼႆႉၵွႆး
ၵမ်ႉၵွႆး၊ ၵီမိူဝ်ႈပၢၼ် ၵိင်းၵလိတ်ႈ ပီ 1940 တူဝ်ၼၼ်ႉ ၵျႃႈတီႈလုံးၼႆႉမီး ပိင်ႇလၢႇ
မင်းၵျီး ၵဝ်ႇမိတ်ႉၵတႃႇၵိၼ်ႉ (E.G.N.KINCH) ပီၼ်ငဝ်ႈ ၵိၵ်ႇတင်း ၵေႃႉၵၼ်တီႈၵိုဝ်ႈ
ပျႃႈတွႆႈသုတ်းၼႆႉ လႆႈတိူင်ႇပၢင်ႇပႃႇမွၵ်ႉၶ သျႃႇသၽႃႇဝသိင်လိၵ်ႈ မိတ်ႉၵတႃႇရုတ်ႉ
(F.W.W.RHODES) ၼေႃႉ ၵၢပ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ၊ လူဝ်ႇပေႃႉႁူလၢႆးၸလႈ ဝၼ်ႈမိူင်းသမ်ႉ မႃးလူႉသေ

ၶင်ႇဝႃႈ ၵမ်ႇပႆႇတၢင်းလႆႈႁဵတ်း လႆႈပေႃႉ ပဵၼ်မူႇ ပဵၼ်ၼီႈၶဵၼ်ယဝ့်။

ထိုင်မႃး မိူဝ်ႈသိုၵ်းယဝ့်ၶၶႄႈ လုၵ်းၶႄႈ လႆႈႁပ်ႉၶၢမ်ႇဝႆႉ လိၵ်ႈပိုင်ႇလၢႆႈသိၼ်ႇလိၵ်ႈတႆး ႁူႉတီႈ ႁူႉလၢၼ်ႉ ပၼ်ၵႃႇၵျၢမ်ႇဝႆႉ တႃႇတေၸမ်းၼိုင်လိၵ်ႈတႆး ၸလႈ ၶင်ႇလႆႈလဵၵ်ႈထိုင်လၢတ်ႈ ၶၢဝ်တိုင်ႇပၢင်ႇတင်း ၵႃႈႁူဝ်းယ မိူင်းတႆးသေယဝ့် ၽွၼ်ႉလႆႈၶူဝ်ႁၢၼ် ၽိတ်ႈမွၵ်ႇႁၢၼ်းတၢင်တူဝ် ၸလႈ ၶိူဝ်းၵၢၼ်ႁူၺ်ႉ ႁၼ်ၶၼ်ႈ ၽၢႆႇလိၵ်ႈတႆး မႃးၶူတုမ်ႁၢၼ် ႁဵတ်းၵေႃႉမိတီႈၶဝ့်တႃႇၼိုင်ၸမ်း လိၵ်ႈတႆးၶဝ့်ယဝ့်။

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း (ႁႃႈသိပ်း)

ပိူင်ၸၼ

ၶိုၼ်းပပ်ႉလိၵ်ႈတႆး ဢၼ်ပေႃႉၵွၵ်ႉယဝ့် လိူဝ်းၶၼ်ႉ ႁၢၼ်ႉတေႃႇဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ ႁႂ်ႈပေႃးယိပ်းတိုဝ်းလႆႈ ၶိုၼ်းၼႆႈတႆးႁူႉတီႈ ပႆ,မီးမႃးသေယဝ့် လိူင်သမ်ႉဝႃႈယူႇ၊ ပိၼ်တႆးၶၢင်ႇၵၼ် ပပ်ႉလိၵ်ႈတႆး သမ်ႉဢမ်ႇ,ၶဝ်ႈၼႆႈတႆး လႆႈႁူႉတီႈ။ ပပ်ႉလိၵ်ႈတႆး ဢၼ်တေၶဝ်ႈၼႆႈတႆးႁူႉတီႈႁူႉလႅၼ်ၶၼ်ႉ တၵ်းတေလႆႈႁႂ်ႈမၼ်းဢွၵ်ႉ,မႃးၶႅမ် ၶႅမ်ယဝ့်။

ၶိုၼ်းမိူင်းၾွမ်ႉႁူမ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈၼႆႉ ပီႈၼွင်ႉတႆး မီးဝႆႉယူႇ,ႁူႈလွၵ်ႉႁူႈလိူင်,၊ မိူၼ်ၶၢင်, ၶိုၼ်းမိူင်းတႆး၊ ၶိုၼ်းမိူင်းၶၢင်၊ ၶိုၼ်းမိူင်းၵယႃး၊ ႁိမ်းသၢပ်,ၶႅမ့်ၶျၢင်း (ၶျိၼ်းတိၼ်း) ႁိမ်းၸွမ်းဝီင်းၽျူး၊ ဝီင်းပႃ,ၵိုဝ်(ၼပေးႁူး) ဝီင်းယၼ်,ႁိုင်,၊ မိူင်းပေ,၊ ၶိုၼ်းမိူင်းယၢင်း(ၵျေႃ,သူးလေ,) ၼလႈ တူင်,တၶႅင်းသႃ,ႁီ, လိူဝ်းၼႆႉ ပိၼ် တီႈပီႈၼွင်ႉတႆးယူႇ,လွၼ်ႉလွၼ်ႉ။ ပိၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ယူႇ,ၽၢတ်ႇ,ၵၼ်ၶၼ်ႉၵျေႃႈ ၶဝ်ယၢင်းတိုၵ်ႉလၢတ်ႈၸၢမ်းတႆး၊ တိုဝ်းလိၵ်ႈတႆးဢၼ်လီဝ်ၵၼ်ယူႇ,။

လွမ်းၶၢင်, ၶႅမ့်လိၼ်ၵိၼ်ၽျႃ ၵူင်,ၶိုင်ႈ ၼလႈ ၵူင်,ၶိုင်ႈ ပိူင်ႈၵၼ်၊ တၢင်းယူႇ,၊ တၢင်းၶုၼ်ႈ ဢမ်,မိူၼ်ၵၼ်၊ ပီႈၼွင်ႉတႆးတေႃ,တႆး ဢမ်,ပေႃးၶဝ်ႈၶဝ်ႈၵွၵ်,ၵွၵ်,ၵၼ်ၼလႈ သိင်လၢတ်ႈပီႈၼွင်ႉတႆးၵျေႃႈ ၵူင်,ၶိုင်ႈ ၼလႈ ၵူင်,ၶိုင်ႈ၊ ပွတ်းၶိုင်ႈ ၼလႈ ပွတ်းၶိုင်ႈ လႆႈပိၵ်,ပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉယဝ့်။ (ပိၵ်,- ဢၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ပိၵ်,ႁႂ်ႈပေႃးဢမ်,လၢတ်ႈလူးၵၼ်လႆႈ ဢမ်,လိုဝ်ႈ။ ပေႃးလၢတ်ႈလွႆးလွႆး၊ ၵုပ်,လွႆးလွႆး သမ်ႉပွင်,ၵၼ်ဝႆႉယူႇ, တင်းသွင်ပႃႈ။) ၵိတ်းၶႅၼ်သေ တႆးလိူဝ်းမီးသိင်လၢတ်ႈ(သိင်လိၵ်ႈၶိုင်ႈတူဝ်) ႁူၵ်းသိင် ၵျေႃႈမီး၊ လိူဝ်းမီးလီတ်းသိင်ၵျေႃႈမီး၊ လိူဝ်းမီးပိတ်,သိင်ၵျေႃႈမီး၊ လိူဝ်းမီးႁႃႈသိင်ၵျေႃႈမီး။ မီးယူႇ,တင်းၶႅမ် လူင်ယဝ့်။

ပေႃးတူလၵ်း သိင်လၢတ်ႈပီႈၼွင်ႉတႆး ၶိုၼ်းမိူင်းၾွမ်ႉႁူမ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈ၊ တေႁၼ်-

(1) တႆးလူင် (ယူႇ,ၶိုၼ်းမိူင်းတႆး) မီးသိင်လၢတ်ႈႁႃႈသိင်။

(2) တႆးၼိူၼ် (ၶိုၼ်းမိူင်းတႆးပွတ်းဝၼ်းဢွၵ်,) မီးပိတ်,သိင်။ ၵွႆးဝႃႈ ယိပ်းတိုဝ်းႁူၵ်းသိင် ၵမ်ႈၶႅမ်။

(3) တႆးၶိူဝ် (ၶိုၼ်းမိူင်းတႆး၊ ၶိုၼ်းမိူင်းၶၢင်) မီးႁူၵ်းသိင်။

(4) တံးမၢဝ်း (ၶၵ်ႈမိူင်းတႆး၊ ၶၵ်ႈမိူင်းၶၢင်) မီးႁူၵ်းသိုင်။
(5) တႆးၶမ်းတီႈလူင် (ၶၵ်ႈမိူင်းၶၢင်) မီးလီတ်ႉသိုင်။ ႁွႆးဝႃႈ ၵၢၼ်ယိပ်းတိုဝ်းၶႅမ်ႉ မီးႁၵ်းသိုင်။
(6) တႆးၶမ်းတီႈၵွၼ်, (လွမ်းသၢပ်,ၶမ်ႉၶျၢင်း) မီးလီတ်ႉသိုင်။ ႁွႆးဝႃႈ ၵၢၼ်ယိပ်းတိုဝ်းၶႅမ်ႉ မီးႁူၵ်းသိုင်။
(7) တႆးလိူင် (ၶၵ်ႈမိူင်းၶၢင်၊ ၶၵ်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈပွတ်းႁွင်,) ၵေႃႈ ယိပ်းတိုဝ်းႁူၵ်းသိုင်ၵမ်ႈၶႅမ်ႉ။

ပေႃးတူၺ်း လိူဝ်းလၢတ်ႈမႄးပႃႈၶိူဝ်ၶႆႈ လႆႈႁၼ်ပီႈၼွင်ႉတႆးတင်းၶႅမ်ႉ ႁူႈတီႈ ႁူႈလီၼ် ယိပ်းတိုဝ်းႁူၵ်းသိုင်ဝႆႉ။ ပေႃးဝႃႈတေႁွႆႈလိၵ်ႈတႆးတိမ်ႈလွမ်းၸၢမ်းတႆးလႆႈလီလီၶႅၼ်ႇ မႂ်သိုင်လိၵ်ႈတႆးၵေႃႈ တေလႆႈမီးႁူၵ်းၵၢၼ်ယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈၶႆ ၶႅင်ႇႁိူဝ်လိၵ်ႈတႆး ပေႃးတေပီၼ်လိၵ်ႈ တႃႇၼိူဝ်းတႆးလႆႈသိပ်းမိဝ်းၶႅၼ်ႇ ၶၵ်ႈပပ်ႉႁူႁၼ်လိၵ်ႈတႆး ၶႆႈ လင်,လႆႈသႂ်,ဝႆႉ တူၼ်းသိုင်ႁူၵ်းတူၼ်း မႂ်သိုင်ႁႃႈၵၢၼ်ယဝ်ႉ။

ၶၵ်ႈပပ်ႉၶႆႈ ၵၢဝ်ၸၢမ်းတႆးလူင် (ႁႃႈသိုင်) ႁီတ်းငဝ်ႈဝႆႉ။ ၸၢမ်းလၢတ်ႈတႆး ၵၢၼ်ၵိူင်,ၶိုင်ႈ ဢလ; ၵိူင်,ၶိုင်ႈ လၢတ်ႈၵမ်,မိူၼ်ၵၼ်ၶႅၼ်ႇၵေႃႈ ၵိူင်,လႆၵေႃႈလီယဝ်ႉ မိူဝ်ႈလူ၊ မိူဝ်ႈၵၢၼ်,ပပ်ႉၶႆႈ ပေႃးႁူပ်ႉထူပ်း ၶေႃႈၸၢမ်းၵၢၼ်ၵမ်,ပွင်,လိူင်းလႆႈၶႅၼ်ႇ ၼ်ၼ်းတေႃႈ ပိုတ်,တူၺ်း တၢင်းပွတ်းႁၢင်ပပ်ႉ တီႈ ၵၼ်ၸၢမ်းတိတ်ႈၶႅၼ်ႇသေၵမ်း။ တေပွင်,လိူင်းမႄးယူႇ,ယဝ်ႉ။

ၸၢမ်းတိတ်ႈ ၶၵ်ႈပပ်ႉၶႆႈ ၼိၼ်းယိပ်းၶေႃႈၸၢမ်း ၵၢၼ်ပႄးၶၵ်ႈပပ်ႉၵွၼ်,ၶႆႈႁွႆး။ ဝႆးၶႆႈမႄး ၶႅင်ႇႁိူဝ် ပေႃးတေပီၼ်လႆႈ ၸၢမ်းတိတ်ႈၽိုၼ်ၼိုၵ်ႉၽိုၼ်ၶမ်, တႃႇ,တႆးတင်းလူင်လႆႈၵိုင်ပိူင်ႈၶႅၼ်ႇ တေလႆႈၶတ်းလွႆ ယူႇ,ယဝ်ႉ။ ၶႅင်ႇႁိူဝ်ပီႈၼွင်ႉတႆးလၢႆးသိပ်းၼိူဝ်း တေလႆႈယိပ်းလိၵ်ႈႁူမ်ႈတူဝ်၊ တေလႆႈလၢတ်ႈၸၢမ်းႁူမ်ႈၶေႃႈ ၶႅၼ်ႇၵေႃႈ တေလႆႈၶတ်းလွႆယူႇ,ၶႅင်ႇ,ၵဝ်,။

လွမ်းၶႅင်ႇ,ၵၢၼ်လူဝ်,တူၺ်းလိၵ်ႈၵေႃႈ မၢင်ဝႆႉပိူင်ၶိုင်ႈ၊ ယၢမ်းလႆႈတႃႇ,ပေႃႇၵွၵ်,ပပ်ႉၶႆႈ ၵေႃႈ ၵေႃ,ဢလ;၊ ပေႃးဝႃႈ ထူပ်းမ်ၼ်ႈတီႈၽိတ်းတီႈပိူင်ႈၶႆ ၼ်ၼ်းတေႃႈပွႆ,ဝၢင်းတၢင်းၽိတ်းသေၵမ်း။ မွၵ်,ထိုင်တီႈၽိတ်းမၼ်းမႄးသေၵမ်း။ လုၵ်ႉတီႈၶႆႈသေ လူမ်းထိုင်ႁူၼ်းလိူဝ်းလွႆး၊ ၶႅင်ႇႁိူဝ်ပေႃးတေပီၼ်လႆႈပပ်ႉ ၶႆႈမႄးၶႅၼ်ႇဢတေႃႇဢတေႃႇၵေႃႈ။

မုင်ႈမွင်းဝၼ်းလိၵ်ႈတႆးပီၼ်ႁူမ်ႈတူဝ်၊ ၸၢမ်းတႆးပီၼ်ႁူမ်ႈၶေႃႈ။

ၽူႈငၼ်လုၵ်ႈၵွၼ်,တႆး၊
လိူဝ်းပႄးလွႆၶူၼ်ႉလိၵ်ႈလႆး ဢလ; ၽိုင်ႈဢငႈတႆး၊
တၵ်ႉၵသူဝ်,ၶဝ် ဝီင်းယၼ်,ႁင်,၊ ဝီင်းမၢၼ်းတလေး
ဢလ; ၵေႃးလီၵ်ႉဝီင်းတွင်,ရိူး။

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း(ႁူၵ်းသိုင်)

လိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ,ၵၢၼ်မီးၶၼ်ႈ၊ ပပ်ႉၽိုၼ်းလိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ,ၶၼ်ႈ(   )

လုမ်းၽႄႇ,ပိုင်ႇ,လၢႆႇမိူင်းတႆး၊

ပိူင်ၸၼ

ၵၢမ်းၼႄး

ၵေႃႇမိတီႇ,လိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ,ၼႆႉ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၼိုင်ႈႁဵင်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းၶိုင်းၶိုင်ႈတႆးၶဝ်း ၸိမ်လိၵ်ႈ ၸိမ်ယဵၼ်ႉ, မေႃၵၢၼ်, မေႃတၢမ်ႈ ၵႂႃးၵမ်ႇ,ၵႃး ၼင်ႇ,ၵူဝ် ၵူၼ်းတၢင်ႇ,မိူဝ်းၼႃႈ တေသွၼ်လႆႈ၊ ၵၢၼ်ႇ,လႆႈ ငၢႆႈငၢႆႈၸလႈ ၼိုၼ်ႈၵႃႈ မီႇ,သုင်ၼိုတ်းၵွမ်း ၵပ်ႉဝၢၼ်ႈပၢၼ်မိူင်း မိူဝ်ႈလိူဝ်ၼႆႉ ၶင်ႇ,လႆႈၸမ်းၶိုတ်းဝႆႉယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈတႆးၶဝ်းၵၢၼ်မီးဝႆႉၵဝ်ႇ,ၵဝ်ႇ,ၼၼ်ႉ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ မႃးသိုင်ၵမ်ႇ,ၵမ်ႇ,ထူၼ်ႈၵွမ်း သၽႄႇ,ဝလိၵ်ႈတႆးၸလႈ သိုင်မၼ်းၵေႃး ၵွၵ်ႇ,လႆးၵိူဝ်ႉလႆးပိူင်ဝႆႉ၊ ပေႃးတေမႃးၶိုတ်း ၵၢၼ်ၽိုတ်ႈ,၊ တူဝ်လိၵ်ႈယေႈတူဝ် ၼိုင်ႈၵွၵ်ႇ,သိုင်ယေႈၵမ်း၊ ၶိုတ်းၵွႆးပိူၼ်ႈ ၵိူဝ်ႉၵၢၼ် ၵူၼ်းၼိုင်ႈၵမ်ႇ,ၽႄႇ,ယိပ်းတိုဝ်းယူႇ,မိူဝ်ႈလိူဝ်ၼႆႉ ၵမ်ႇ,ပိၼ်လႆႈၸလႈ ၶင်ႇ,ၸမ်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ,ၼႆႉ ၶင်ႇ,ၸမ်းၶိုတ်းၵၢၼ် မိူဝ်ႈလိူဝ်ၼႆႉၵႂႃး ၵမ်ႇ,ၶိုၼ်ႈ၊ ၸတ,တင်ႈၶိုတ်းမႃး ၸိမ်မိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႉ–1940ၼီႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵႂႃးၵႃႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်း သုမ်ႉလူႉသေၶင်ႇ,လႆႈၵိုတ်းဝႆႉယဝ်ႉ၊

ထိုင်မႃး ဝၢႆးသိုၵ်းလူင်ၵမ်ႇ,ၽႄႇ,ပွၵ်ႈသႂၼ်ယဝ်ႉယဝ်ႉ ၵွမ်းၼင်, ၵဝ်ၸၢႆႈလႆႈႁူႉၸၼ် သၽႄးသၼ်,တ ၵၢင်ၵေႃႈၵူၼ်းမိူင်းတႆးမီး ၼိုင်ႈႁဵင်ႈလိၵ်ႈတႆး မႂ်ႇ,သုင် ၼိုၼ်ႈၵႃႈၸလႈ ၵဝ်ၸၢႆႈ ၶင်ႇ,တၢင်ႇ,ထိုင် လူင်ပွင်ၵိုင်ႈတႆး ၽွမ်ႉလႆႈၵေႃႈၵၼ်သေယဝ်ႉ ၶင်ႇ,တၢင်ႇ, ဝႆႉၵေႃႇ,မိတီႇ,ၽႅၢ်ႇ, ၸမ်းလိၵ်ႈတႆး ပိၼ်ၼင်ႇ,ၵၢၼ်ၵိုဝ်ႈ သိုင်ပႃးမႃး ပၢႆႈတႆႇ,ၼၼ်ႉယဝ်ႉ ....

1. တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း (ႁူၵ်းသိပ်း)

2. ႁူမ်ႈၶၼ်လိၵ်ႈတႆး

ဝၢႆးသေလိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ ၵႂၵ်ႇမႃးယဝ့် ၵၢဝ်ၶဝ်ႈၶိုၼ်ႈႁူင်းႁဵၼ်းလူင်ပွင်ၵႂၢင်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇပေႃးႁိူင် ၵႂမ်းၶၢင်ႇ ၵၢၼ်မၢၼ်ႈမိူင်းၵမ်ႇၶိမ်၊ လူင်ပွင်ၵႂၢင်ႈ ၵမ်ႇၶိမ်သေ ၵၢဝ်လိၵ်ႈတႆး ၵၢၼ်ၶဝ်ႈၶိုၼ်ႈႁူင်းႁဵၼ်း လူင်ပွင်ၵႂၢင်ႈၶႃႈၵေႃႈ ႁိတ်းၵေႃႈသေယဝ့် ဝၢႆးၶႃႈ ၵွင်ႇမီးၵုမ်းၵိူဝ်းႁၵ်ႉလိၵ်ႈလၢႆးၶဝ် ၶတ်းၵႂ် ၵႂၵ်ႇပႅ်ႉႁဵၼ်းမႃး ၵၢၼ်ၶိူင်ႈ ၵၢၼ်ဝႂ်ႈ "ႁူမ်ႈၶၼ်လိၵ်ႈတႆး" ၵၢၼ်ဝႂ်ႈၶႃႈ၊ ၶိုၼ်းပႅ်ႉၶႃႈ မီးလၢၵ်ႇ လၢႆးမႃးပႃးတင်းသိပ်းႁူၵ်း ၵၢၼ်မၢႆသိပ်း "(-ၼႃး)" ၵၢၼ်ၶွင်ႉ "ယၵ်းမိူၼ်ႈ" ၶႃႈ ၶေႃယဝ့်၊ ၵၢၼ်ပိၼ်ႇ သိပ်းယၵ်းမိူၼ်ႈ ၵႂႃႇပိၼ်ႇတႆးမိူဝ်းတႆး ႁူးၵၢၼ်ၵၢၼ်၊ ႁူးတီႈတီႈ (ဝႆႉသေတႆးလူင်) လႆႈ ၵွႆႈတိူဝ်းၶႂႆးၶႂႆးၶေႃ၊ ၵွႆႈတိူဝ်းၶႂႆးၵမ်ႇၵႃး ယဝ်းပိၼ်ႇသိပ်းငဝ်ႈလူးၶႂၼ်ႇယဝ့်။

□

တူဝ်လိၵ်ႈတူဝ်မူၼ်း(ႁူၵ်းသိၼ်)
လိၵ်ႈတလၢႆးႁူးမိူဝ်းမိူဝ်း

ပူင်ၸၼ

ၵၢမ်းၶၢမ်း

တူလိၵ်ႈၵၢၼ်ယိပ်းတိုး ၶူၼ်းပပ်ႉတၢင်ႈၵျၢၼ်းၶႃႉ ပေၼ်တူလိၵ်ႈတၢႆးႁူႈမိူဝ်းမိူဝ်း ၵၢၼ်မၵ်းမၼ်ႈ တီႈ ပၢင်ၵုမ်လူင်လိၵ်ႈတၢႆးႁူမိူဝ်းမိူဝ်း တီႈဝဵင်းသီႇပေႃႉ မိူဝ်ႈပီသႃႇသၼႃႇ ၸဝ်ႈပုတ်ႉထႃႉ 2518 လိူၼ်ႁူၵ်းမႂ်ႇ ၸေတ်းဝၼ်း (ပီၶရိတ်ႉ-1974 လိူၼ်သီႇ, လႅၼ်ႈ 27 ဝၼ်း) ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တူလိၵ်ႈၶႃႉ ၵမ်ႇၸဵမ်ႈဝႆႉၶိုတ်းၵႂၢၼ်ႇမႂ်ႇမႂ်ႇ ၶဝ်ႇႁိူဝ်ပီႈၼွင်ႉတၢႆးႁူႈမိူဝ်းမိူဝ်း ၸိူဝ်းယူႇ ၶူင်းမိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈသူႇၸေႃႇလိတ်ႉၸွမ်ၸိုင်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈၶဝ်ႇၵၢၼ် မိူးၶိုင်ႈလေႈမိူးၶိုင်ႈ ပေႉတေၵပ်းသိုပ်ႇၵၢၼ်လႆႈ လေႈ လိၵ်ႈတၢႆးၵၢၼ်ၶႂ်ႈယိုင်ႈဝႆႉယူႇၶႃႉ ၵူႈပေႉ ၶၢၼ်ႈၸွမ်း လွၵ်းလႆးၶၢႆႉၵၢၼ်ပႆႇမၵ်ႈမီး၊ ပႆႇၵပ်းၵႃႈ၊ ပႆႇမိူင်း ပၢၼ်မႂ်ႇမိူႈလေဝ်ၶၼ်ႉၵေႃ (ၶိုင်ႈ ၵေပ်ႉ) ႁၢင်ႈၵျၢၼ်း ပၢင်ၵုမ်လူင် လိၵ်ႈလႆးတၢႆးႁူႈမိူးမိူးလေႈ ၵေႃလုမ်းလႆးလိၵ်ႈ တၢႆးႁူႈမိူးမိူး ၸဵင်ႇတမ်းလူင်းငဝ်ႈႁၢၵ်ႈၸွပ်ႇလွၵ်း ပၵ်းပိူင်လုမ်းလႆးလိၵ်ႈတၢႆး ႁူႈမိူးမိူးယဝ်ႉ၊ ၵဝ်လိၵ်ႈတၢႆးႁူႈမိူးမိူး ၶူင်းမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ သူႇၸေႃႇလိတ်ႉၸွမ်ၸိုင်ႈမိူင်းမၢၼ်ႈ ၵၢၼ်မီးၵိုၵ်း မိူးၽႂ်မိူးမၼ်းဝႆႉၵဝ်ႇၵဝ်ႇၶၼ်ႉ မႆးၵၢမ်းၵၢၼ်သေ ယုၵ်းၵဝ်ပိူင်(တူဢုတ်းတူငေႈ) ၵၢၼ် တေတ်ႈၶေတေႃႈ၊ ၵၢၼ်မိးပိၼ်းမၼ်ႈၵိမ်း။ ၵၢၼ်လေပ်ႈ ၵၢၼ် တၢင်း လႆးသႆးသေင် (PHONETIC SCIENCE) ႁူႈမိူင်းမိူင်း ယိပ်းတိုးၶၼ်ႉလေႈ ၵၢၼ်မိးသေင် တေတ်ႈ ၶေတေႃႈ ၵၢၼ်တေမ်ႈၸွမ်းလႆႈသေင် ပီႈၼွင်ႉတၢႆးႁူႈမိူးမိူးၶၼ်ႉ မၵ်းမၼ်ႈပေၼ်လိၵ်ႈတၢႆး ႁူႈမိူင်းမိူင်းၶႃႈယဝ်ႉ။ □

တူဝ်လိၵ်ႈတၢၺ်းလီၚ်

ပိုင်ၸၼ

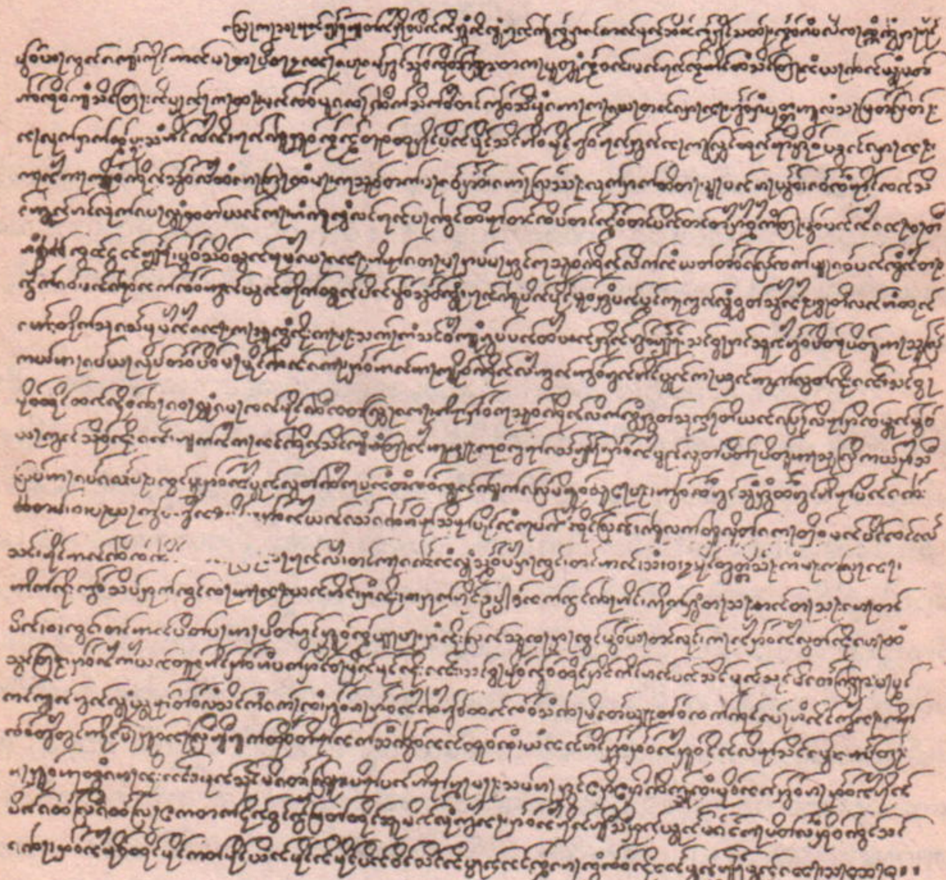

တူဝ်လိၵ်ႈတလၢ်းလီင်

သီင်ၵွၵ်ႇမခၢ်း

ၵေႃးၵျႇသျႉ မုၶၢ်ႁႃလျ်း ၶျၢၵ်ႈၶလျ်ႉၵျဝ်ပီၶၢ် လီရူမ်လီဢုမ်း ၶုၶၢ်ၽူႈၽွႆႈၺၢၶၢ် တၢၶၢ်း မုၶၢ်သီၶၢ်ႈၽွႆႈၵူင်း သတ်ႉထျႇ။ ၼဝ်ႉၶမ်ႈပလီႉၼျႇ ၵမ်ႇၽွမ်ႉၺျႈၵုင် မဝ်ႇယျႈၽွၶၢ်း ၸၵး။ ၵိုင်ႇၵၶၢ်မျႇတျႇပီႇတူႉ သွင်ၶေျႇပေျႈၸမႈၵွင်ႉသွႆႇၽိုဝ်ႈၽြေးတၵျႇ ပူတုမ်ႇ- ၽွႆဝၢၶၢ်၊ မၶၢ်းၶုၶၢ်ၽွႆၵိင်ထမ်းသီင်တြျးၵၢမ်ႇယၢၽၢၶၢ်- ယုမ်ႇမၢတ်ႈ၊ ၶဝ်ႈၽိုဝ်ႈ ၵျမ်း သီင်တြျး ၶိၵ်ႉပျႇၶေျႉ- ၵျႇထျႇ။ မၶၢ်းၼဝ်ႈပူႇၽျႇၽိၵ်ႈသိၵ်ႈ ဝလျ်ႉတၢင်ႇၵဝ်ႈသီႇ မွမ်ႈၵေႃးၵျႇ- ယေးတၢၶၢ်းၵျေး ၶေျႈ။ ။ ၶဝ်ႈၺမ်ႈပုၵ်ႉတျႉၵေႃျႇလသျႉမြၢတ်ႈလြတ်ႈ တၶေျႇလုၵ်ႈၺၵ်ႉၽွႆၶူင်ႈသၢမ်မိင်ႇ- ၼၢလျ်းလီ(ၶီး)၊ ၵူၶၢ်းၽူႈၵူဝ်ၽွႆၶွင်းတူဝ်ထူးၵူင် (ႁႃင်း)ပီၶၢ်ပိူင်သီင်ၼိဝ် မိူင်းၶဝ် ၶုၶၢ်ႁွၶၢ်ၶၵေးလြွင်ႇထုၶၢ်းၵီး- ႁႃဝ်ႈယွၶၢ်ႈၵျေးၶေျႈ၊ ၵျႈၶလျ်ႉၵၢၵျူဝ်း ၽိၶၢ်သွႆလၢလျ်းထမ်းၶေျႈတြျး- ထမ်ႇမျႉ ၵူႉသူဝ်တၵ်းမႃးၵုလျ်ႇၵွႆႈၵေႃျႇ လြတ်ႉသျႉလုၵ်ႈၺၵ်ႉတီႇတျႇ- မျူးပၶၢ်ၶျႈယဝ်ႉ။ ဝုလျ်ႇၽိမ်ၵူင်ႇၼၶၢ်ႉသီင်ၵုၶၢ်ႇၶၢင်ႈလုၵ်ႈ ပေျႈလူမ်းထၢတ်ႇ- ယၢၶၢ်ၵျး၊ ၶမ်းၽူႈၽွမ်းလၢင် ၶုၶၢ်ပုးၽွင်းထိၶၢ် တၢင်းၽိပ်း တၢင်းၶၢဝ် တၢင်းပီၶၢ်တၢင်းတၢလျ်ၺၢလျ်ဝၢလျ်း ၵမ်ႇတြျး- မဝ်ႇမၶၢ်ႈၶလျ်ႉၶေျႈ၊ ဝျႈတီႈ ၶမ်း ၽွၶၢ်းၶွၶၢ်းႁႃလျ်း- ပဝ်ႈသိဝ်သွၶၢ်း- မူႈမလျ်ႇပေျႈ ၶေျႈ။ ၶီၶၢ်းတေျႈမႃးၺပ်ႉမႃးၵွင်ႈ ၵူႉသူဝ်ၽိၶၢ်လိၵ်ႈ ၶမ်ႉယၢတ်ႇတဝ်ႈလြေႇၼၢၵ်ႈမျူးဝုလျ်ႇ- ပၶၢ်ၽွမ်း ၶလျ်ႉတျႉ။ ။ ၶွၵ်ႈၶလျ်ႉဝုလျ်ႇ ပၶၢ်ၽူဝ်းၶၢၵ်ႈ ၼဝ်ႈၵွၶၢ်ႇယွလျ်ႇတိူၵ်ႈထုၶၢ်ႈပီၶၢ်မၢဝ်ႇ- သၢဝ်ၽုမ်း၊ ၶုၶၢ်ၽူႈပီၶၢ်ပိူင် မူဝ်ႁွမ်ပၢၶၢ်း ပၢင်းၵူႇၵွၶၢ်းလူမ်း- ဝၢတ်ႈသွလျ်ႈၶလျ်ႉၶေး၊ ၊ ဝျႈတီႈ လၢၶၢ်ၶမ်းထုၶၢ်းၵေႃးတိူၵ်ႉသူးသေး- မူႈမလျ်ႇၶလျ်ႉၶေး။ ၵျႈသူ ၽွမ်းလူလျ်ႈၵမ်ႇမ

သဂျ့ ဂၢမ်,သၢင်ႈဝလ့်ဂျူင်,ၼွပ်ႈ ပၢၶ်ထလ်,– ယၢၶ်ရှိၶ်းၼဝ်ရှိလ်း၊ ၊ သင်ဝျႈ ၵျၢင်ႈသူလလ်ႈၼဝ်ႈပိၵ့်တူ,ပိၵ့်တျ့ ၵာသူ,လြီ့ၼဂ, ၵာၼပ, ယျ့လိုပ်,တဲ့ႈပဝ်မျ့– မိုင်း ၽၢၶ်ၵျေႈ– ၸွ်ႈၵာၶ်ၵာဂျူဝ်းၽိုၶ် လၢလ်းၵွၶ်ၵာဝ်ၼွၶ်မိင်းပူၶ့် ဂျႈယၢၶ်– ၵွၵ်, လွတ်ႈလူလ်ႈၼလႈ။ ။ သင်ဝျႈ မိုဝ်းထိုင်ထၢၶ်ၶိုဝ်ၽဝေႈ လူမ်းမေးၵၶ့်မိုင်းၽီ– ၶၢတ်ႈရှူ့ၵျေႈ။ မီၶ်းၸွ်ႈရူ့သူဝ်,ၽိုၶ်လိၵ်ႈ ၵွမ်းရှတ်ႈသူ့ဂတို့ယၢၶ်းပျေ့ လီၶ်ႈၵိတ်း မူၶ်ႈမဝ်,ယျ့ ၵွၶ်သိုဝ်းလူလ်ႈၼလႈ။ ။

ၼျၵ်ႈၶရ့်ဂျႈၶင်, ၽိုၶ်သိင်ဂျမ်းၼမ်းတြူး လလ်ႈၵူးၼျူး– ဂူဝ်းဂွလ်,သေ ၵိုလ်း ၸွ်ႈလလ်ႈပူၶ့်လွတ်ႈပိၵ့်တျ့ပိၵ့်တူ့ ၵာသူ,လြီ့ၼဂ, ၵျလ့်သီ,လြၢပ်ႈ ၵာၼၼပ,– လေးပုး။ ၵွင်ႈၶိုင်ႈ ၸွ်ႈလလ်ႈပူၶ့်လွတ်ႈ ၽလ်းဂူပ်ၶမ့်တၢမ်,ၵဝ်ႈ ၵူၶ်ၽျၵ်ႈရေ့ မီးၼူဝ်းသူ့– ငုးပုး။ ၵာဝ်ၵီမ်ၼွင်သွမ်းရှမ်းထိမ် ၼွင်မီၶ် ပီၶ်ၽေးတၢမ်,သိပ်းပုး– ယျ့ၵွ်ႈဂွလ်းၼလႈ၊ ၊ ၸွ်ႈလလ်ႈယၢၶ်သေၽေးမီၶ်သိၶ် ပိုင်ၶမ့်ဂူပ်းၽလ်း– ၵိုင်းလြၢၶ်,။ ၽူႈလၵ့်ၽူႈလိုတ်ႈၵျေ့တိုဝ်းမၢၶ်,ပိင်းၵင်းၼလႈသင်။ ၼိုင်ႈၵာၶ် ၽိတ်းၽိင်ႈ။

လြူ့ၵျ့– ၼုၶ်လၢလ်၊ တင်းဂျႈၽေးၶမ် လူမ်ႈသၢဝ်းပၢလ် ၵျုႈၵွင်ႈ၊ တင်း ၵာၶ်သၢမ်သိပ်းသွင် ပိုင်တွတ်ႈတိင်,သျ။ ဂျမ်,မျ့ၵာလြူ့ၶျေႈ။ ၵိၵ်,လူလ်ႈ ဂဝ်ႈသိပ်း ရှူၵ်းၵွင်ႈၵျ့ၵာၶျေ့–ယၢၶ်မိင်း။ ၵျမ်ႈလူလ်ႈသိပ်းရှူၵ်းၼိုင်ႈၵုပ့်ပၢတ်ႈၶၵ်းၶွင်,– ၽျေမိင်း၊ ကိၵ်းရှမ်းတသုးတၶ်, တသုးၶျေႈတၢင်းပီၶ်သိပ်းၵွင်ႈ။ တင်းၵာၶ်ပိတ်,ပုး ၵာပိတ်,ၼွင်ႈ ရှူဝ်ၵဲ့ ပျူ့ပျ့။ ၵျမ်ႈလူလ်ႈ ဂျၶ်,သူ့ၵျ့ၵျုႈၵွင်ႈမဝ်,ယျ့– တင်းလူင်။ ဂျႈၶလ်ႈ ၵျဝ်းလလ်ႈလွတ်ႈလူလ်ႈၶျေႈ ထမ်းသွင်,တြူး၊ ၸွ်ႈလလ်ႈဂလ်ယၢၶ်တူဝ်မိင်းၵျဝ်း ၼမ်းပၢၵ်,ၵိင်ဝုး– မိၶ်,မူင်ႈလူလ်ႈၼလႈ၊ ၊ သင်ဝျႈ မိုဝ်ႈၵျဝ်းထိုင်ၵိင်း ဂိင်းၼၢၶ်းပၢၶ် သိင်မုၶ်သုင် မီတ့်တေးၽြေးမုးပၢင်း ဂၢင်ဂုၶ်ဂျူၶ်းလုင်း ယူလ်း ယူလ်းတဲ့ႈလမ်းသိင်– ဂမ့်ၵျေ့ၵမ့်။ ၵျဝ်းၼျႈၸွ်ႈလလ်ႈ ၽၢလ်ႈၼဝ်ႈ ထၢၶ်ႈၵဝ်ႈ သမ်,ၽျေ့မီတ့်တေ,ယျူ့တဲ့ႈ ၵၢၵ်ႈၽုင်းပေ့– ၼမ်းလိင်ဂွလ်းၶျေႈ၊ ဂိၶ်,ၵဝ်ႈ တွလ်,တွင်ႈၵိုင်ႈၵိုင်ႈပရှူဝ်,ၶျေ့ရီ့ၶျီ့

ၶျၢၵ်ႈ တိူဝ်ႉတီႈၶၼ်ႇ,ၶေႃၵ်ႈသၢမ်ၽဝ်ႇ– ၶေႃၶၼ်းထူဝ်းၶမ်း၊ ယၢမ်းၶၼ်ၶိင်းၵုဝ်း ၵူၼ်းလၢႆႈရူး ၸိၼ်းလီၼ်းသိုင်မူလ်ႈၵေႃးတြူးၶျူႉရူဝ်ၵႃး– ထွမ်ႇၶျေႈလူလ်ႈၸလႈ၊ ၊မုၼ်သုင်မီႈတ်ႉတေး ၽျေးပီၼ်ပၼ်ႇမီၼ်ႇၶူမျူးမူးသၢမ်ၶျူးႁွင်ႉ ၽေႁိ ၽေႁိ ၻိၵ္ၶူ ၶမ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉၵုဝ်းၶျူ ၵူၼ်းလၢႆႈ ၼိၼ်းပီၼ်ထေ,ရီ,ထေ,ရျူ,ၵေႃ,ၵတၢၵ်ႈငိူၼ်ႁူင်ႉၶွႆ, မြႃတ်ႈထိုင်သူ,– မိၼ် လူမ်းႁွႆးၶျေႈ။ ။ ၵူၼ်းလၢႆႈ ၼိၼ်းမီ,သီ,ရူၼ်ႈ ယူၼ်ႈယူၼ်ႈမၢၵ်ႈၵၢင်,ၵူပ်ႉတ်,လီမ်ႈ ႁူဝ်းၽွင်,– သၢင်းၽေး၊ ၵူၼ်းလၢႆႈမိူဝ်းထိုင် မိူင်းၵတ်း မိူင်းယီၼ်မိူင်းလီ မိူင်းပီၼ် ဝိင်းသိုင် ၶိပ်ႉပၢၼ်း ၶၼ်,ၵွၺ်ၶျေးၵွမ်းၵဝ်ႈလူလ်ႈ ၸလႈ မုၼ်ႁူလ်း.... မုၼ်ၶေး.... သူ,ထူ.... သူ,ထူ။

□

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးၵႃႇၶူမ်
(မိူင်းၵီၶၼ်ႇ,တီးယႃး)

ပိူင်႑႖

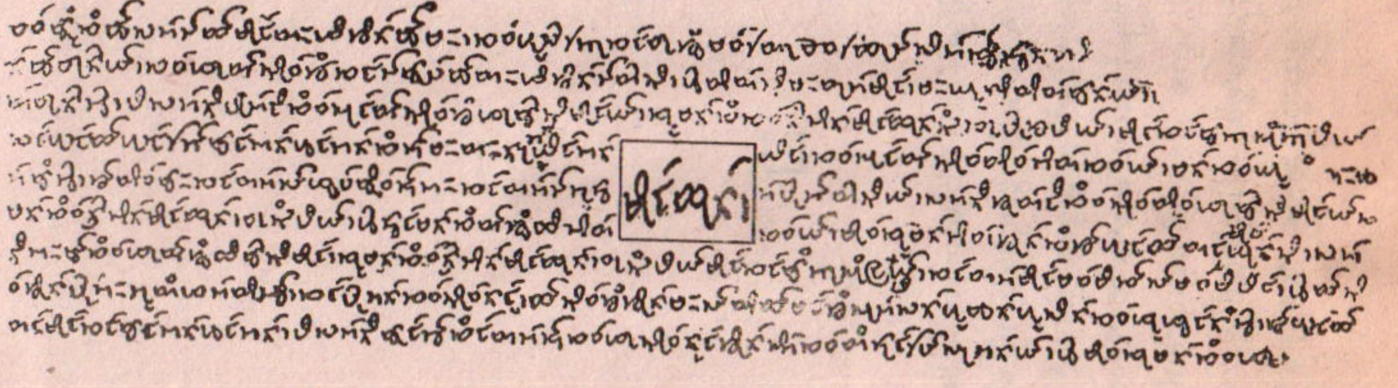

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးၶႃႈႁူမ်ႇ
(မိူင်းၵိူၼ်ႉတီးယႃး)

သႅင်ၵႂၵ်ႉမၢၼ်း

မဝ်ႉႁူႉၸမ်းရဝ်းလႆႈ ၵႂႃႇထဝ်ႈမိူင်းတႃးၶီႇမိၼ်ရဝ်းမႃး၊ ၸဝ်ႈပူႉလၢႆးၵေႈ လင်ႉဝႃႈ ၼွမ်းမဝ်ႉတေႃႇ မဝ်ႉထုၵ်ႉလိၵ်ႈၸႂ် လွၼ်လိၵ်ႈ။

ၶေႃဝ်းဝႃးၶေႃယဝ့်၊ ၸဝ်ႈမႃႉတဝ့်သိူဝ်ၼမ်း ၸင်ႉၵႂႃႇႁူပ်ရဝ်း တႃးၶီႇမိၼ် ၵႂႃႇ တၢႆးသီ၊ ပွႆးတီတ်ႉသီမႃးတူၵ်ႉမိူင်း၊ မႃးယူႉတီႈတီတ်ႉရၼ်ႈယဝ့်၊ ၸ........ တဝႃး ၶေႃႈႁွႆ၊ ပီးလႆႈၶႅၼ်ႈပိူၵ်ႉငီးၸမ်း ၸဝ်လူင်တဝ့်သိူဝ်ၼမ်းၽႄႉ ရၢႆသီမိူင်းယဝ့်၊ ၸူဝ်းမၢၼ်းၸမ်းၸဝ်ႈၶေႃႈၵိၼ် မိူင်းထူၼ်ႈသၢမ်သိပ် ပၢႆးသွင်ပီးယဝ့်၊ မိူင်းၸင်ႉ ရၢမ်းၵႃႈ လူမ်ႈ ၵဝ်ႈပီးယဝ့်။

ၸင်ႉပူၼ်ထဝ်ႈပူၼ်ၸၵ ၶွင်ႇၵၼ်ပွင်ၵၼ် ၸမ့် ၶဝ်းမႃးတႃးၶၢႆယိင်ၵၼ်းယိင်၊ ၸဝ်ႈလူင် တဝ့်သိူဝ်တိူဝ်ၵီတ်ၸဝ်ႈယဝ့်၊ မၢၼ်းၸဝ်ႈယူႉ "ၵႃးၽ" ၵႆရၢမ်းႁွႆ၊ ၼဝ်တိဝ်ၸႃး ၸင်ႉတၢႆးသဝ်း ၽွပ်ရိူဝ် ၶဝ်းၵႃး ၸင်ႉတၢႆၵႂႃႇႁူၶွၵ် ပၢႆႉပၼ်ႈၵႂႃႇ တၢႆးသီယဝ့်၊ လႆႈၶႅၼ်ႈၼူတ်ငီးၸမ်းၸဝ်ႈသိူဝ် တိူဝ့်ၽႄႉရၢႆ သီမိူင်းယဝ့်၊ ၸူဝ်းမၢၼ်းၸဝ်ႈၶေႃႈ ၵိၼ်မိူင်းထူၼ်ႈ သိပ်သၢမ်ပီးယဝ့်၊ ပွႆးၶွင့်မၢၼ်းၸမ့် တဝ့်ၼွမ်းထီး ၵီတ်ၸဝ်ႈယဝ့်၊ မိူဝ်ႈၸူဝ်းမၢၼ်းၵီတ်ၼၼ်ၸမ်း ၼဝ်ပူၼ်ထဝ်ႈတင်းမိူင်းၽၼ်ႉသီ၊ လႆႈၶႅၼ်ႈၵႃႈမဝ့်ၸမ်း ၸဝ်ႈၽႄႉတဝ့်ၼွမ်းထီး ရၢႆသီမိူင်း၊ ၸူဝ်းမၢၼ်းၸဝ်ႈၸမ်း ၶေႃႈၵိၼ်မိူင်း ထူၼ်ႈ သိပ်သၢမ်ပီးယဝ့်၊ မိူင်းၸင်ႉရၢမ်းၵႃႈလူမ်ႈ 9 ပီးယဝ့်၊ ၸင်ႉတၢႆမိူင်း မဝ်ႉမီးၸဝ်ႈ သဝ်မဝ်ႉ မီးပိင်း၊ ပွႆးထဝ်ႈသိဝ် ၼိၼ်ပၢႆႉပၢးၵႃး ႁူႈတမ်ႈၽၢၵ်တီးယဝ့်။ ၸင်ႉပွႆႉၵၼ် ၸဝ်ႈသိူဝ်

ၶႅင်၊ ထဝ်ႈသိူဝ်ၶမ်းမိူၼ်ႈမႃးသဝ်းတီး ထဝ်ႈမင်းၶမ်း လုၵ်ႈလၢၼ် ပူႇထၢၼ်း ပူႉလိၼ်
ၸဝ်ႈၾႃႉ ၽွင်းငမ်းဝဵင်း၊ ၶဝ်ပူၵ်းထဝ်ႈတင်းမိူင်းၸင်ႉႁူင်ႉ ၵၼ်ၽဵင်ၵၼ်၊ ပီႊလၵ်ၶဵဝ်ႈ
ႁူင်ႉႁဵ ၸမ်းၸင်ႉတၵ်းၶဝ်းၸဝ်ႈၽေႉ သိုဝ်ၶူင်မိူၼ်ႈလိၵ် ၸဝ်ႈတမ်ႈၶူင် ပေလႃၵၼ်
ယဝ့်၊ ပွႆးမိုဝ်ႈၸူဝ်းမၼ်းၸမ်းသိပ်ၽေ....

မဝ်ႉႁူႉၸမ်းၵဝ်းလၵ်းၵႃႈထဝ်ႈမိူင်းတႃးၽီ မိၼ်ၵဝ်းမႃး၊ ၸဝ်ႈပူႉလၢႆးၵေႃႈ
ၸင်ႉဝူႈၵၢမ်းမဝ်ႉ တေႃႉမဝ်ႉထုၵ်ႉလိၵ် ၸိုင်လွၼ်သၢၼ် ၶၼ်ၵဝ်းဝူႈၶေလ်ယဝ့်၊ ၸဝ်ႈၽေႉတဝ့်
သိုဝ်ၶမ်းၸင်ႉၵႃႈႁူပ်ႉၵဝ်း တႃးၽီမိၼ် ၵႃႈတၢလ်သေ၊ ပွႆးတီႉတ်ႉသေမႃး တူၵ်းမိူင်း၊
မႃးယူႉတီႈတီႉတ်ႉၵၼ်ႈယဝ့်၊ ၸလၢတ်ႈဝူႈ ၶေလ်ႁူလ်ႉ၊ ပီႊလၵ်းၶဵဝ်ႈပိုၵ်ႉယီးၸမ်း ၸဝ်လူင်
တဝ့်သိုဝ်ၶမ်းၽေႉ ၵၢလ်သေမိူင်းယဝ့်၊ ၸူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈၸမ်းလႅဝ်ႈၵိၼ် မိူင်းထူၼ်ႈ 32
ပီႊယဝ့်၊ မိူင်းၸင်ႉၵၢမ်းၵႃႉလူမ်ႈ ၵဝ်ႈပီႊယဝ့်။ ၸင်ႉပူလ်ထဝ်ႈပူလ်ၸၵ, ႁူင်ႉၵၼ်ပွင်
ၵၼ်ၸမ့် ၵႃႈမႃးတႃး "ၶၵ်ယိင်ၵၼ်ယိင်" ၸဝ်ႈလူင် တဝ့်သိုဝ်တိုဝ့် ၵီတ်းၸဝ်ႈယဝ့်၊
မၼ်းၸဝ်ႈ ၵႃးၽေ။

ၵီၵၢမ်းႁူလ်ႉ၊ ၶဝ်တိဝ်ၵႃးၸင်ႉတၵ်းသဝ်းၽွပ်ႁိုဝ် ၶေဝ်ႈၵႃႉ ၸင်ႉတၵ်းၵႃႈႁူၶွၵ်
ပလ်ႉပႃႈၵႃႈတၢလ်သေယဝ့်၊ လၵ်းၶဵဝ်ႈၼူတ်သီငေႉၸမ်း ၸဝ်ႈသိုဝ်တိုဝ့်ၽေႉ ၵၢလ်သေမိူင်း
ယဝ့်၊ ၸူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈလလ်ႈ ၵိၼ်မိူင်း ထူၼ်ႈ 13 ပီႊယဝ့်၊ ပွႆးၶွင့်မၼ်းၸမ်း တဝ့်ၶမ်း
ထီး ၵီတ်းၸဝ်ႈယဝ့်၊ မိုဝ်ႈၸူဝ်ႈမၼ်းၵီတ်းၼၼ်ၸမ်း ၶဝ်ပူလ်ၸဝ်ႈတင်းမိူင်းၽိၼ့်သေ၊
လၵ်းၶဵဝ်ႈၵႃႉမဝ့်ၸမ့်.... ၸဝ်ႈၽေႉတဝ့်ၶမ်းထီးၵၢလ်သေမိူင်း၊ ၸူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈၸမ်းလလ်ႈ
ၵိၼ်မိူင်း ထူၼ်ႈ 13 ပီႊယဝ့်၊ မိူင်းၸင်ႉၵၢမ်းၵႃႉလူမ်ႈၵဝ်ႈပီႊ။ ၸင်ႉတၵ်းမိူင်းမဝ်ႉမီးၸဝ်ႈ
သဝ်မဝ်ႉမီးပိင်း ပွႆးထဝ်ႈသိဝ် ၼိၼ်ပလ်ႉမႃႈ ၵႃႉႁူတမ်ႈၽေၵ်တီႈယဝ့်၊ ၸင်ပွႆႉၵၼ်ၸဝ်ႈ
သိုဝ်ၶႅင်ႈ (လူင်) ထဝ်ႈသိဝ်ၶမ်းၼိၼ် မႃးသဝ်းတီႈထဝ်ႈမင်းၶမ်း လုၵ်ႈလၢၼ်ပူႉထၢၼ်
ပူႉလိၼ်ၸဝ်ႈၾႃႉၽွင်းငမ်းဝဵင်း၊ ၶဝ်ပူလ်ထဝ်ႈတင်းမိူင်းၸင်ႉႁူင်ႉၵၼ်ၽဵင်ၵၼ် ပီႊလၵ်း
ၶဵဝ်ႈႁူင်ႉႁဵ ၸမ်းၸင်ႉတၵ်းလဝ်းၸဝ်ႈၽေႉ သိုဝ်ၶူင်(လူင်) ၼိၼ်ႈလိၵ် ၸဝ်ႈတမ်းၶူင်
(လူင်)ပေ လႃၵၼ်ယဝ့်၊ ပွႆးမိုဝ်ႈၸူဝ်ႈမၼ်းၸမ်း သိပ်းၽေ .... □

တူဝ်လိၵ်ႈတလႆးတူ်ႈၶူင်း
(မိူင်းၶၼ်)

ပိုင်ၶၼ်

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးတွႆႈၶူင်း
(မိူင်းၶၼ,)

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတၢၺ်းတႆႈၶူင်း
(မိူင်းၶၼ,)

ပိူင်ၶၼ

[illegible] [illegible] 4 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးတႅမ်ႈၶူင်း

(မိူင်းၸႄႈ)

သီင်ၵွၵ်ႉမၼ်း

လၢတ်ႈလူၺ်ႈၸိုဝ်းလၢဝ်လူင်ၵဝ်ႈလုၵ်ႈ

ၼပ်ႉယူႇၼႂ်းႁၼ်ဝၼ်းလူင်ၶဝ်ႈ မီးလၢဝ်လူင် ၵဝ်ႈႁူၺ်ႉ၊ ၵဝ်ႇသဝ်ၸမ်ၵၢႆဝၼ်း မၢႆးသပ်ႉ–မီးသုၺ်းသိၼ်း(လၢဝ်ၶမ်ႉ)၊ ၸိၼ်းသိၼ်း(လၢဝ်သမ်း)၊ တီႈသီဝ့် (လင်လိၼ် မိူင်းႁူၼ်း)၊ သူဝ်းသိၼ်း(လၢဝ်ၽေၺ်း)၊ မူႇသိၼ်း(လၢဝ်မၺ်ႉ)၊ ထူးသိၼ်း(လၢဝ်လိၼ်)၊ ထိၼ်းဝၢင်ႉသိၼ်း(လၢဝ်ထိၼ်းဝၢင်ႉ)၊ ၵၢင်းမိၼ်ႉဝၢင်ႉသိၼ်း(လၢဝ်မိၼ်ႉဝၢင်ႉ)၊ ၵဝ်လင်လိၼ် မိူင်းႁူၼ်း ၼပ်ႉမၢႆးဝႃႈ သပ်ႉတၢမ်းပိၼ်လုၵ်ႈမၢၺ်သၢမ်။

ပေႃးဝႃႈ ၵဝ်တၢင်းလုၵ်ႈယႂ်ႇ လုၵ်ႈလိၵ်ႉသပ်ႉ၊ မူႇ သိၼ်း(လၢဝ်မၺ်ႉ) ပိၼ်လုၵ်ႈမၢၺ် ၶိူင်ႈ၊ ထူးသိၼ်း (လၢဝ်လိၼ်)ပိၼ်သွင်၊ ထိၼ်းဝၢင်ႉသိၼ်း(လၢဝ်ထိၼ်းဝၢင်ႉ) ပိၼ်သၢမ်၊ သၢၺ်းဝၢင်ႉသိၼ်း(လၢဝ်သၢၺ်းဝၢင်ႉ) ပိၼ်သီႇ၊ လၢဝ်လုၵ်ႈလင်လိၼ် မိူင်းႁူၼ်းၼပ်ႉၶေႃႈ၊ ႁွၺ်းသပ်ႉထိုင်လၺ်ႈမၢၺ်ၼႃႈ၊ လုၵ်ႈၵၢၼ်မၢၺ်ၶိူင်ႈၶေၼ်ႉ (မူႇသိၼ်း)ယႂ်ႇသေ လုၵ်ႈလုမ်ႈၽေႉ ႁူၼ်းၼပ်ႉ ၶေႃႉ 1316 ပုၺ်ႇ(ပၼ်း) ႁွၺ်းဝႃႈ သုၺ်းသိၼ်း (လၢဝ်ၶမ်ႉ) ဝၺ်ႉၵႂၼ်ႇသေ ပိူၼ်ႈ၊ ႁွၺ်းဝႃႈ ပေႃးၵဝ်တၢင်းၶႅၵ်ႇတၢင်းမဝ်မၼ်းၸိုင် ဝၺ်ႉမူႇသိၼ်း (လၢဝ်မၺ်ႉ) ၶႅၵ်ႇ သေပိူၼ်ႈ၊ မၼ်းၶႅၵ်ႇသေ လုၵ်ႈလုမ်ႈၽေႉၼပ်ႉ 318 ပုၺ်ႇ၊ လုၵ်ႈၵၢၼ်မဝ်သေပိူၼ်ႈ ပိၼ် သုၺ်းသိၼ်း(လၢဝ်ၶမ်ႉ)၊ လုၵ်ႈၵၢၼ်လုမ်ႈၽေႉမိူင်းႁူၼ်း ၶႅၵ်ႇသေမၼ်း 18 ပုၺ်ႇ (ပၼ်း) ပၢၺ်မိူင်ႈ။

ၼပ်ႉသမ်ႉ မၢႆးတူၺ်းလၢဝ်လူင် သိၼ်ႉသိၼ်း ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႉ သဝ်ယူႇၼႂ်းမိူင်းဝၼ်း (ၵၢင်ဝၼ်း) သမ်ႉႁိတ်းႁူဝ်ပၼ်ႇ၊ ၽႂ်ၽႂ်းၽႂ်ထိုင်း၊ မၢၺ်ၶိူင်ႈ ပိၼ်သုၺ်းသိၼ်း (လၢဝ်

ၶမ်ႉ)၊ ၵၢၼ်လုၵ်ႈလိူၵ်ႉသေပိူၼ်ႈၶေႃႉ တၢင်းႁႆႈမၼ်း ၶိုၼ်ႈယေႈမ်ဝ်း ၸိူၵ်ႉၵၢၼ်ႉပၢႆလၢႆႈ 48 ႁူင်ႊလီး၊ လုၵ်ႈလုမ်ႈၾႅၵ်ႇဝ်းပီၼ်မၢႆသၢမ်၊ တၢင်းႁႆႈမၼ်း ယေႈမ်ဝ်း ပၢႆလၢႆႈ 29.8 ႁူင်ႊလီး ၵၢဝ်လၢဝ်ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႉ ပၼ်ႇၶိုၼ်ႈမိူင်းဝၼ်းမႃးဝႃႈၸိုင် – လုၵ်ႈလႆႈ ယူႇ ၵၢႆၵိၼ်ဝၼ်းသေပိူၼ်ႈၵေႃႈ လုၵ်ႈၶေႃႉ ပၢႆလၢႆႈထိုင်းသေပိူၼ်ႈ၊ မိၼ်ႉဝၢင်ႉသီၼ်ႊ (လၢဝ်မိၼ်ႉဝၢင်ႉ) ယူႇမ်ၼ်ႈၶိုၼ်ႈမိူင်းၵၢင်ဝၼ်း တၢမ်းၶွၵ်ႈသေပိူၼ်ႈ မၼ်းၵိၼ်ႇပၼ်ႇလၢႆႈ ထိုင်းသေပိူၼ်ႈ၊ ၶိုၼ်ႈယေႈမ်ဝ်း တၢင်းႁႆႈ ႁွၢႆးပၢႆလၢႆႈ 4.7 ႁူင်ႊလီး၊ ပေႃးၵၢဝ် လုမ်ႈၾႅႉမိူင်းႁူၼ်းၶဝ်းမႃးဝႃႈ လင်လိၼ်ပၼ်ႇ ၶိုၼ်ႈမိူင်းၵၢင် ဝၼ်းၶဝ်းမူတ်းယေႈၶွပ်ႈလူဝ်ႇ ယေႈပီႊ၊ႁွၢႆးပေႃးၵၢဝ်သုၢႆးသီၼ်ႊ(လၢဝ်ၶမ်ႉ) မႃးဝႃႈ ႁွၢႆး 88 ဝၼ်း ပေႃးပၼ်ႇၶွပ်ႈ ယဝ်ႉ၊ ပေႃးၵၢဝ်မိၼ်ႉဝၢင်ႉသီၼ်ႊ(လၢဝ်မိၼ်ႉဝၢင်ႉ) မႃးဝႃႈ၊ၵွႆႈမၼ်းပၼ်ႇၶွပ်ႈ ၵၢင်ဝၼ်း ယေႈၶွပ်ႈ သူႈလူဝ်ႇ 248 ပီႊ ၸဝ်ႇပၢႆ မူတ်း ယေႈၶွပ်ႈ။

လၢဝ်လူင် ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႉ – ၶၢင်းႁႆႈၶၢင်းမၼ်း ယူႇၶိုၼ်ႈမိူင်းဝၼ်း(မိူင်းၵၢင်ဝၼ်း) ၶေႃႉ ၸွမ်းၶွၢႆးႁႆႈ ၶွၢႆးမၼ်း (သၢႆတၢင်းႁႆႈသၢႆတၢင်းမၼ်း) ပၼ်ႇဝၢႆႈမူၼ်းဝႆႉ၊ ၶၢင်းႁူၢႆႇႁႆႈ တူဝ်မၼ်းၵေႃႈ သမ်ႉပၼ်ႇဝႆႉ၊ ၵၢဝ်လုမ်ႈၾႅႉမိူင်းႁူၼ်းဝႃႈၵေႃႈ တူဝ်မၼ်း ၶၢင်းမၼ်း ပၼ်ႇယေႈၶွပ်ႈ လူဝ်ႇ 24 မွင်း၊ ၶေႃႉ ၶွင်ႉယေႈဝၼ်း၊ ၵၢဝ်သုၢႆးသီၼ်ႊ (လၢဝ်ၶမ်ႉ) မႃးဝႃႈ၊ ၶၼ်ဝႃႈမၼ်းလုၵ်ႈလိူၵ်ႉ သမ်ႉၵႃႇလၢႆႁႆႈ၊ ပေႃးၵၢဝ်တူဝ်မၼ်း ၶၢင်းမၼ်း ပၼ်ႇထိုင်းၸတ်ႉၸတ်ႉ၊ တူဝ်မၼ်း ပၼ်ႇယေႈၶွပ်ႈ 59 ဝၼ်း၊ ၵၢဝ်ၸိုဝ်းလၢဝ် ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႉမႃးဝႃႈ၊ ၶၢင်းမၼ်းပၼ်ႇလၢႆႈထိုင်းသေပိူၼ်ႈ ၶေႃႉဝႆႉၸိၼ်ႊသီၼ်ႊ (လၢဝ်ၼမ်း)၊ လူဝ်ႇ 244 ဝၼ်း ၶၢင်းမၼ်း ၸဝ်ႇပၼ်ႇယဝ်ႉယေႈၶွပ်ႈ၊ ၵၢၼ်မၼ်း ပၼ်ႇၶေႃႉ တၢင်းၸိုဝ်းပိူတ်ႇလုၵ်ႈၶေႃႉ ၵမ်ႇမိူၼ် ၵၼ်၊ ပိူၼ်ႈလုၵ်ႉတၢင်းၶႄႈဝၼ်းတူၵ်း ပၼ်ႇဝၢႆႇၸူး တၢင်းၶႄႈဝၼ်းၵွၵ်ႇ၊ မၼ်းသမ်ႉ လုၵ်ႉတၢင်းဝၼ်းၵွၵ်ႇ ဝၢႆႇၸူးတၢင်း ဝၼ်းတူၵ်း။

ၶဝ်းယူႇၶိူဝ်လုမ်ႈၾႅႉမိူင်းႁူၼ်းၶေႃႉ၊ ႁွပ်ႈပီၼ်ၸိုဝ်းၶိုၼ်ႈၾၢင်လၢဝ် ယူႇၶိူဝ် ၵၢင်ၶၢဝ် ၵွင်ႈတီႈ မိူင်းဝၼ်း(ၵၢင်ဝၼ်း) လုၵ်ႈၶေႃႉၶေႃႉလုၵ်ႈၶိူင်ႈ၊ လုမ်ႈၾႅႉ (ၶင်လိၼ်) မိူင်းႁူၼ်းၶဝ်း တၢင်း လၢဝ် ၸိုဝ်းၶေႃႉ မိူၼ်ၵၼ်၊ ႁႆႈႁႆႈမၼ်းမၼ်း ပၼ်ႇလွမ်ႉ ၶိုၼ်ႈမိူင်းၵၢင်ဝၼ်းၶေႃႉ ၵမ်ႇၶိမ်ၵမ်ႇသဝ်း။

ၶႂ်းလၢဝ်ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႈ
ႁွပ်ႈသင်ႁႂ်းၶိူဝ်းလုမ်ႈၾႃႉ ၵၢၼ်မီးတူဝ်ၸိုင်?

ၶႂ်းၸဝ်လၢဝ်ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၶေႃႈ ဝၢႆႉ သေလုၵ်ႈလုမ်ႈၾႃႉ ႁွပ်ႈသင်ၸိူဝ်းၶဝ်ႉ သမ်ႉၵမ်ႉမီးႁူၼ်း (ၵမ်ႉမီးႁူၼ်းလၢႆႈ)? ၵၢၼ်ၶဝ်ႉလၢဝ်လူင် ၸိုၼ်းသိုၼ်း ၵဝ်ႈ လုၵ်ႈၶေႃႈ ၵမ်ႉမေႃလိၼ်းၼင်းႁွၼ်း။ၸဝ် ႁွၼ်း ၵိင်သၢႆဝၼ်းထွင်ႉမၢၼ်ႈ (ထွင်ႉ တိူဝ်ႈ) ၸင်ႉတေၸၢင်းၵုၼ်ႉ၊ ၸၢင်းမၢႆႈ၊ ၸၢင်းလိၼ်း၊ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈသင် လၢဝ်လူင်ၵဝ်ႈ လုၵ်ႈၶေႃႈ – တၢင်းၵုၼ်, တၢင်းမၢႆႈ မၼ်း၊ တင်းဝၼ်းထွင်ႉ ၸေႃႈ (ထွင်ႉ တိူဝ်ႈ) ၸမ်ၵၢႆၵေႃႈ ၵမ်ႉမူၼ်ၵၼ်၊ လုၵ်ႈလွႆၸမ် ဝၼ်း ၵူႈႁိူဝ်ၵေႃႈ လုၵ်ႈၶေႃႈၵုၼ်ႉလိူဝ် မၢႆႈလိူဝ်ၸူႈၶေႃႈ၊ ၸိူဝ်ႈၶင်ႉ, ၼဝ်းၵၢဝ် ၼိူင်ႈတဵၵ်ႈၵတ်းမၢႆႈ မႃးတဵၵ်ႈတူၺ်း၊ သုၺ်းသိုၼ်း (လၢဝ်ၶမ်ႉ) မီးၼၵ်ႉမၢႆႈ **338** မီႉတေႃႉ၊ ၸိုၼ်းသိုၼ်း (လၢဝ်ၸမ်း) မီး **430** မီႉတေႃႉ၊လၢဝ်လုၵ်ႈလုမ်ႈၾႃႉမိူင်း ႁူၼ်း **23** မီႉတေႃႉ၊ ၼူဝ်းသိုၼ်း (လၢဝ် ၾႆး) မီး **28** မီႉတေႃႉ၊ မူးသိုၼ်း (လၢဝ် မၢႆႇ) မီးတၢင်းလၢင်ႈၵတ်း ပူၼ်ႉလိုၼ်ၸႃ, (ပူၼ်ႉတေႃ) **138** မီႉတေႃႉ၊ ထူးသိုၼ်း (လၢဝ် သိုၼ်) ၵတ်းပူၼ်ႉ **148** မီႉတေႃႉ၊ ထိုၼ်း ဝၢင်ႉသိုၼ်း (လၢဝ်ထိုၼ်းဝၢင်ႉ) ၵတ်း ပူၼ်ႉ **200** မီႉတေႃႉလူင်းတိူဝ်ႈ၊ ၶေႃႉၵၢၼ်ၼဝ်း တူၺ်းမႃး၊ ၶႂ်းၶေႃႉ, လၢဝ်လူင်ၵဝ်ႈလုၵ်ႈ ၶေႃႈ ႁွၼ်းမီးလၢဝ် လုၵ်ႈလုမ်ႈၾႃႉ မိူင်း ႁူၼ်းၼဝ်းလုၵ်ႈၶေႃႈ တင်း ၼူဝ်း သိုၼ်း (လၢဝ်ၾႆး) သွင်ၸႃ သွင်လုၵ်ႈၶေႃႈ တၢင်းၵုၼ်ႉမၼ်း ၸင်ႉတေထုၵ်ႉမၢၼ်ႈ ႁူၼ်းမိူင်းၼူင်းၵၢင်၊ ႁွၼ်းဝၢႆႈ ၶိူဝ်ၼူဝ်း သိုၼ်းလၢဝ်ၾႆးၶေႃႉ ၼၢၼ်ဝၢႆႈ ၵၢင်ဝၼ်း ၵၢႆၵုၼ်ႉမၼ်း ႁွၼ်းမီး **28** မီႉတေႃႉ၊ သင်ထိုင်ၵၢင်ၼိုၼ်းမႃး သမ်ႉပေႃးၼိုၼ်းၵတ်း လၢင်ႈထိုင် **132** မီႉတေႃႉယဝ်ႉ၊ ပိူဝ်ႈၶေႃႈ ႁွၼ်းမီး လၢဝ်လုၵ်ႈ လုမ်ႈၾႃႉၼဝ်းႁူၺ်, ၶေႃႈ ၵမ်ႉဝႆႈၵၢင်ဝၼ်းၵၢင်ၼိုၼ်း၊ ၸင်ႉ တေၵမ်ႉမၢႆႈ ၵမ်ႉၵတ်း၊ ၵုၼ်ႉမၢႆႈ ၾိင်ႉၵၼ်၊ သမ်ႉမီးၶမ်ႉ မီးလူမ်း၊ ၸင်ႉတေ မႃးထုၵ်ႉမၢၼ်ႈတူဝ်ၸိုင်၊ ၸိမ်တူၼ်ႈမၢႆႉ တူၼ်ႈတွၵ်ႉယိူဝ်ႈယႃႈ၊ ၵိၵ်ႉတင်း ႁွၼ်း ၼဝ်း။

(ၾၢင်ႉၼိုဝ်ႈၸိုၼ်းပိၼ်ႉ)

ၸုၵ်းၵေႃႉလၢႆႈတီႈမိူင်းၸၢဝ်း, မိူဝ်ႈပၢၼ် "ၵူၼ်ႉတီး," ၶေႃႈ၊ မၢၼ်းၽိူၼ်ၵၢၼ်ပႆႇလူင် သွင်ဢၼ်–

1. မၢၼ်းၵေႃႉဢဝ် ၼိူင်းၵူၼ်းမၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း (ပၢၼ်ယၢပ်ႇ,)ၵူၼ်းမၢၼ်ႈၵူၼ်း မိူင်းသေ ၵေႃႇသၢင်ႈ တၢင်ႇသၢင်ႇလူင် ဢၼ်ပႆႇလိူဝ်ပိူၼ်ႈတီႈလုမ်ႈၾႃႉတင်းသဵင်ႈ၊

2. ၵူႈပီၼ်ၽိုၼ်လိၵ်ႈ ၽိုၼ်လၢႆး ၶိုင်းမိူင်းၸၢဝ်း, တင်းမူတ်း ဢဝ်ၵႂႃတ်ႉ,ၽၢႆး ပိုတ်ႈသဵင်ႈသဵင်ႈသေ ၶိုၼ်းယိပ်းလိၵ်ႈဢၼ် လဵဝ်ႁွႆးသေၸလႈ ၵင်ႉ,ပီၼ်ၶိူဝ်းၸၢဝ်း, တင်းသဵင်ႈ ပီၼ်ႁွင်ႈလဵဝ်၊ ဢၼ်လဵဝ်မၼ်း၊ ဢမ်ႇ,မီးတၢင်းယုင်ႈယွင် တိၵ်ႉ,ယၢႆႈၵၼ် သၼ်ၶႄႈယဝ်ႉ။

(ပူင်ပီၼ်ဢၼ်ၶႄႈ လိၵ်ႈတႆး ၼဝ်းၵူႈ ၵၢင်ၼႃးပႃးၵွမ်းႁိုဝ် ?)။

ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈၶႄႈ ၵေႃႉတိမ်ႈလိၵ်ႈ ၵင်ႉ,လၢႆႈ ၶွၼ်းၽေတူၺ်းသေ ယူဝ် ပႃးဢဝ်ၶႃဝ်းႁိုင် ၶႃဝ်းယၢဝ်း ၵေပီၼ် ၶမ်ႈ ပီၼ်တူဝ်မႃးယူႇႁိုဝ်? ဢမ်ႇ,ၶႄႈ လုၵ်ႈတီႈတၢင်းၵူၼ်ႈၵူင်းသေ ၵၢင်ၼႃးပီၼ် ၵၢၼ်ၸတႉမႃးၶႄႈႁိုဝ် ဢမ်ႇ,ဝူႈလၢႆႈ။။

ၵၢၼ်ႈၸမ်းသၢင်ႇ,သၢမ် (လူး)
2001

တၢင်းႁၼ်ထိုင်

(ၵၢၼ်ႈၸမ်းသၢင်ႇသၢမ်)

ၼင်ႇဝႃႈ လၢႆႈတၢင်ႇလၢတ်ႈၸၼ မႃးမိူဝ်းလိၵ်ႈ(တူဝ်လိၵ်ႈ)တႆးႁဝ်းၶိူဝ်း ၼၼ်ႉ၊ ပေႃးတူၺ်း တီႈၵၢၼ်မၼ်းလႅၵ်ႈ လၢႆးၶၢႆႉႁၢင်ႈၶၢႆႉပိူင် မၼ်းမႃးၶိူဝ်း ၼၼ်ႉၵမ်း ၵၢၼ်မၼ်း မီးမူႇမီးၵုမ်း မီး မိူဝ်ႈမီးပၢၼ်သေ လႅၵ်ႈလၢႆးၵေႃႈမီး၊ ၵၢၼ်ၵၢဝ်တၢင်းႁူႉတၢင်းႁၼ် မေႃလိၵ်ႈၸဝ် ၵဝ်ႈသေၽူႈသေႁူၼ်း လႅၵ်ႈလၢႆးၵၢဝ် ၵေႃႈ တေမီး။

ၵၢၼ်လၢႆႈ ၵၢဝ်ၵႅၼ်ၵၢဝ်ႁႅင်းမူႇ ၵုမ်း၊ ႁႅင်းငိုၼ်းတွင်း၊ ႁႅင်းၶၢဝ်းယၢမ်းသေ လႅၵ်ႈလၢႆးပႃးၼၼ်ႉ လၢႆႈႁူႉႁၼ် ၵမ်း "လိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇ"(လိၵ်ႈလူင်ပွင်ၶိုင်ႈမိူင်း တႆး) ၸလႈ ၵမ်းလိၵ်ႈတႆးႁူးမိူဝ်းမိူဝ်း ၼၼ်ႉ ပဵၼ်သွင်ပွၵ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵမ်းလိၵ်ႈတႆးမႂ်ႇၼၼ်ႉ ၵၢမ်ႇ မီးလွင်ႈယူင်ႈယၢင်ႈ သုၼ်သၢၼ်သုပ်းၵၢမ်း သင်သေတႃႉၵေႃႈ ၵမ်းလိၵ်ႈတႆးႁူးမိူဝ်း မိူဝ်းၼၼ်ႉ လၢႆႈပဵၼ်လၢႆႈမီး လွင်ႈယူင်ႈ ယၢင်ႈ သုၼ်သၢၼ်သုပ်းၵၢမ်းၵၼ်ၸတ်ႉၸတ်ႉ၊ တေႃႇထိုင် လိၵ်ႈတႆးႁူးမိူဝ်းမိူဝ်း ပေႃး ၵၢမ်ႇပဵၼ်ၼမ်ႉပဵၼ်တူဝ်လၢႆႈ။

ပေႃးတေထတ်းတူၺ်း လွင်ႈပဵၼ် မၼ်းၵိတ်းၵွၼ်ႇၼိူင်ႈၶိူင်–ၵႂမ်းၼင်ႇ ၽူႈပွင်ၵၢၼ်လိၵ်ႈတႆး ႁူးမိူဝ်းမိူဝ်းၶဝ် ၵၢဝ်ၶႃႈၵၢမ်းၵၢၼ်ဝႃႈ–

1. လိၵ်ႈတႆး တေလၢႆႈႁူမ်ႈတူဝ်၊ ၵၢမ်းတႆး တေလၢႆႈႁူမ်ႈၶႃႈ၊

2. တူဝ်တႅတ်ႈ သဵင်တႆ၊ လၢႆး သၢႆး (သိပ်ႉပႆႇ) ႁႂ်ႈတူၵ်းၼၢႆ၊

(1)ၼၼ်ႉ ပဵၼ်တီႈယိူင်းထိုင် (2) ၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ႁႅတ်း၊ ၵၢၼ်သၢင်ႈ၊ လၢႆး ႁႅတ်း၊ လၢႆးသၢင်ႈ မၼ်းၼႆယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်မႃးၶွင်ႈၸမ်ၵၼ် တီႈၵၢၼ် ၸမ်ႈၵပ်း ၵေႃ = ဝ = ၵႂ ၼၼ်ႉ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈ ႁၼ်ဝႃႈ "ဝ" ၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ် "ၵေႃ"၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈသမ်ႉ ၵမ်ဝၢႆႉၵႂမ်းၼင်ႇယိူင်ႈၵၢဝ် တီႈမၢၼ်ႈမႃး "ၵႂ" ပဵၼ် ၵ–ဝ ႁူၺ်ႈ၊ ပေႃးဝႃႈ"ၵွင်"ႁႅတ်းၼၢႆသမ်ႉ ပွင်ႇယူႇ၊ ၵွင်းမွင်း၊ ၵွင်းမိုဝ်း၊ ၵၢၼ်ၼၢႆႉ လၢႆႈ ယွၼ်ႇပၼ်ဝၢႆႉ လၢႆးတႅမ်ႈသွင်ပိူင် "ၵွမၢႆ၊ ၵေႃမၢႆ" ပွင်ႇဝႃႈ ၵေႃ တင်း ၵႃ ၵေႃႈ ပဵၼ်လၢႆႈ –ႃ (ၢႃ)ယူႇၼၢႆယဝ်ႉ၊

သမ်ႉထႅင်ႈၵၢၼ်ၼိူင်ႈ–် ၸလႈ –ႆ

(ၵၢႆႇ,ၼိုၼ်း ၸလႈ လၢ ၼၼ်တ်း) သွင်ၵၢၼ်
ၶဝ်ႉ ၵမ်ႈၼွင်ႈ ႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ “ႆ” ၶဝ်ႉ
ၵွၵ်ႇ,သိင်ၸမႈၵပ်းသွၼ်ႉ ၵၢႆ လႆႈယူႇ၊
“ၵမ်ႇ,ၶၶၼ်တၢင်သိင်” ၵၢႆႇ,
ၼိုၼ်း ၵၢၼ်ႁဝ်း ၵွႆႉတိုပ်းမႃးၶၶၼ်ႉလႆႈ
ယူႇ၊ ၵမ်ႈၼွင်ႈသမ်ႉ ၵမ်ၵၼ်ႇ,ဝႆႉဝႃႈ
“တႆး” ၶဝ်ႉ ၵမ်ႇ,ပၼ်လႆႈၵိုဝ်ႉၼိုဝ်း
ႁဝ်း၊“တႆး” ပေႃးႁဝ်တ်းၶဝ်ႆ ၵဝ်ႇ,ပၼ်
လႆႈ၊ ၶဝ်ႉၵေႃႈ ၵမ်းလိၶၼ်းသုတ်း
လႆႈဝႆႉ လၢႆးတမ်ႈသွင်ၵၢၼ်ၶၶင်ႇ,
ၵဝ်ႇ၊ (ၵၢၼ်လိၵ်ႈတႆးႁူးၼိုဝ်းၼိုဝ်းၶဝ်ႉ
ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၵဝ်ၵေႃႈ ပႃးၶိုၼ်းၵေႃႇမီႇ,သိၼ်,
ၵေႃႉၶိူင်ႈၸလႈ လွင်ႈပၼ် လွင်ႈလူႉမၼ်း
ႁူႉထိုင်လီလီငၢမ်းငၢမ်းယူႇ,ယဝ်ႉ)။

လွင်ႈၵၢၼ် တီႈမိူင်းၸၼ, တႆး
တဵ်ႈၼိူင်းၼဝ် ၼၢႆႉလၢႆးၵၢၼ်လိၵ်ႈ (တူဝ်
လိၵ်ႈ)တႆးႁဝ်းၶၶၼ်ႉ လုၵ်ႉတီႈ လိၵ်ႈတူဝ်
ထူဝ်ႇ,ငွၵ်ႈ(တူဝ်ယၢဝ်း) လူင်းႁူး လိၵ်ႈ
တူဝ်ယၢဝ်းႁွႆးၶၶင်ႇ,ၵဝ်ႇ၊ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ လိၵ်ႈ
ပၢၼ်ၵဝ်ႇ,ၶၶၼ်ႉ တူဝ်ၵမ်ႇ,တၼ်တ်ႈ၊ သိင်
ၵမ်ႇ,တၢႆ၊ လၢႆးငိၵ်ႈႁူးမိူင်းမိူင်း
ပႆႇ,တူၵ်းၸလႈ ၵိုဝ်းႁဝ်ႈ ၽူႈလူင်ႉ
လိၵ်ႈလူင်ႉသိင်ၼဝ် ၸမးထိင်ႈ ၸမးထမ် ၸမး
ထွၼ် တေႃႇ,ထိုင်လႆႈၵွႆႉ လႆႈတိုဝ်းမႃး
ၶၶင်ႇ,တၢပ်ႈၼ် ႁဝ်ႇ,ၶၶႆႈယဝ်ႉ။

ၶၶင်ႇ,ၵၢၼ် ပီႈၶွင်ႉတႆးတဵ်ႈၼိူင်း
မိူင်းၸၼ,ၼဝ် ႁဝ်တ်းၵၢၼ်ၸမႈလိၵ်ႈၼဝ် ပၼ်
လႆႈထိုင်တီႈ ထိုင် တၢင်းၵႃႈ (ၵမ်ႇ,ၶၶၼ်
တၢင်းယွမ်းၵၢမ်ႇ,ပေႃးမီး) ၶၶၼ်ႉ လႆႈ
ႁၼ်မီးလွင်ႈတၢင်းသွင်ၵၢၼ်–

1. ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၼဝ်ႁွႆးလုၵ်ႉတီႈလိၵ်ႈ
တူဝ်ယၢဝ်း ၵၢၼ်ၵၢမ်းၵၼ် ၵၢၼ်ၵမ်ႇ,သၢႆႇ,
သၢတ်ႈ၊ သမ်ႉတူဝ် ယၢဝ်းသၢႆႇ,သၢတ်ႈသေ
လူင်းထိုင်တူဝ်ယၢဝ်း သိင်တၼ်တ်ႈမႃး။

2. ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၼဝ်လႆႈယူႇ,ႁွမ်း
လၢႆးတိုၵ်း ၼိုဝ်ၼ်ႉလူင် ၵၢၼ်ပေႃးထိုင်တီႈ
ထိုင်တၢင်း၊ ၵၢၼ်လႆႈ ၵွႆႉတိုဝ်းတၢင်း
ႁတ်းႁၢၼ် ၵၼ်,မိင်၊ ဝူၼ်ႉလိုၵ်ႉ ဝူၼ်ႉၵၢင်ႈ
ဝူၼ်ႉၵႆၶၶၼ်ႉမႃး၊ ပၼ်သွင်လွင်ႈၶဝ်ႉ
တေလႆႈဝႃႈၶဝ်ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ၼိုဝ်းတႆးႁဝ်းတီႈလုမ်ႈၼႄႉ မီး
မိူင်းႁွၼ်းၼေ ၵမ်ႇ,မီးမိူင်းႁွၼ်းၼေသေ
ၵမ်ႇ,ဝႃႈ ပေႃးႁဝ်း ၵမ်ႇ, ၵဝ်ၵၢမ်းပႃႇ,လီႉ၊
သၵ်ႉၵတႃႉ ႁဝ်တ်းပၼ်ၼေႈၵွႆႉ ၵၢမ်းတႆး
ႁဝ်းၵိုင် ႁဝ်တ်းႁုဝ်ၵေႃႈ တေႁူမ်ႉၵၼ်
ယိပ်း တိုဝ်းလိၵ်ႈတူဝ်ယၢဝ်း (တူဝ်ထူဝ်ႇ,
ငွၵ်ႈ)ၵၢၼ်သိင်တၼ်တ်ႈ ၵၢၼ်ပီႈၶွင်ႉတႆး
တဵ်ႈၼိူင်းမိူင်းၸၼ, ယိပ်းတိုဝ်းပၢၼ်မိုဝ်ႈလိၼ်
ၶဝ်ႉယူႇ,ယဝ်ႉ။

□

လိၵ်ႈထမ်းတႆး(လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်း)

Dr.ၸၢႆးသၢင်,ၵၢႆႈ

ပိူင်ၸၼ

ဝံသ်ဖွၥထကွ်ၶစ်ာ (၃)ပြကၥ

ရထနာမြတ်(၃)ပါးကန်တော့ရန်

---

* ယာဒုယာဒု ဋဖာဒိဂုဒ္ဓံ ဂုဏာယာဂရဋ္ဌ ဋဖာဒိဓမ္မ ဖုဋိနာဂဖေသိတ် ဋဖာဒိသ်ဃ်

** ဆာဓုဆာဓု နမားမိဗုဒ္ဓံ ဂုဏာဆာဂရံ နမားမိဓမ္မံ မုနိဒေသိတံ နမားမိ ဆံဃံ

* ဖုဋိနာဂယာဝက် ယာဝ ဘဍ္ဍယော ဇဧ ဘဇ္ဇေ ဘဂဝါ ဘဍ္ဍဂဖာ ယဓာဘာဇေ ယဓာ

** မုနိရာဇသာဝကံ ဘာဝ အတ်စယော နော ဘန္တေ ဘဂဝါ အတ်ဆဂမာ ယထာဘာလေ ယထာ

* ဖုဇ္ဇေ ယဓာဘုကုသလေ ယဓာပဖာဒဖေ ယေဖယ် ဂုဒ္ဓ ဓမ္မ သဃ် ကမ္မဌာဋ် ပဇ္ဇေကဂုဒ္ဓ

** မူလေ ယထာအကုသလေ ယထာပမာဒေ ယေမယံ ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ ဆံဃ ကမ္မဌာန် ပတ်စေကဗုဒ္ဓ

* ဖဟာဇေဝဋ် သတ္တဘုဋိယ သဋ်တေသု ဖာတာပိတု သလ္လသဋ်တေသု ဖဋ္ဌေသု သုဝိသို

** မဟာထေရ ဆတ္တာဒရိယ ဆံခတေဆု မာတာပိတု ဆံလဆံခတေဆု ဒံတေဆု ဆုဝိဆို

* ဘုဝိဝါ ယဒိဝါ ရဇဟာဝါ ဘုတီတ ဘုဋဂတ ပစ္စုပ္ပဋ္ဋေသု ပစ္စုဋတဋေသု ကာယကဖ္ဖ

** အစိဝါ ယဒိဝါ ရဟောဝါ အတီတ အနာဂတ ပတ်စုပန္နေဆု ပစ္စုတနေဆုံ ကာယကမ္မံ

* ဍဝါ ဝစီကဖ္ဖဍဝါ ဖဋဇကဖ္ဖဍဝါ သဉ္စိစ္စပဖာဒဖဍဝါ ဘုသဉ္စိစ္စပဖာဒဖဍဝါ ပဖာဒဖဂါရဝ

** နဝါ ဝစီကမ္မံနဝါ မနောကမ္မံနဝါ ဆံစိစပမာဒေနဝါ အဆံစိစပမာဒေနဝါ ပမာဒမဂါရဝ

* ဖဂါရိဖ္ဖာ ဇေတဿ ဇဧ ဘဇ္ဇေ ဘဂဝါ ဘဍ္ဍယ် ဘဍ္ဍယတောဒိသွာ ပဋိဂဏှာ ဓဖဍ္ဍု

** မဂါရိမာ တေဆံ နော ဘန်းတေ ဘဂဝါ အတ်စယံ အတ်စယတောဒိဆွာ ပဋိဂဏှာ ဒမန္တု

* ဘုာယတိ သံဝဋာယ ဝိဿာဂဋတာယ ဘုတ္တာယ ဟိတာယ သုခါယ သာဖိစိကဖ္ဖ

** အာယတိ ဆံဝရာယ ဝိယာရတာယ အတ္တာယ ဟိတာယ ဆုခါယ ဆာမိစိကမ္မံ

* ဝဋ္ဋဋကဖ္ဖ ပူဇေဖ ဝဋ္ဋေဖ ဖဇေဆိ ဘုာသဝက္ခယဉာဏေဋ ယာဝဋိဂ္ဂာဋယ သံဝတ္တဋ္ဌေဇ

** ဝမ်းဒနကမ္မံ ပူဇေမ ဝန်းဒေမ မနေဆိ အာဆာဝက္ခယညာဏေန ယာဝနိဗ္ဗာနာယ ဆံဝတ်တံတုနော

* ဋိဂ္ဂာဋပစ္စယော ဟောဍ္ဍုဇေ ဋိစ္စ ဋိစ္စ ဓုဝံဓုဝံ ဋိဂ္ဂာဋ် ပဖံ သုခံ ။

** နိဗ္ဗာနပတ်စယော ဟောန္တုနော နိစ္စံ နိစ္စံ ဓုဝံ ဓုဝံ နိဗ္ဗာနံ ပရမံ ဆုခံ ။

ဝံသ်ဖွၥပွၵ်ပသိုပွၵ်ပဝဵ - အမွန်းတင်ကန်တော့ရန်

---

* ယာဒု ဂုဒ္ဓဇတဋ် ဓမ္မဇတဋ် သဃ်ဇတဋ် ကာယကဖ္ဖ ဝစီကဖ္ဖ ဖဇေကဖ္ဖ

** ဆာဓု ဗုဒ္ဓရတနံ ဓမ္မရတနံ ဆံဃရတနံ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ မနောကမ္မံ

* သဉ္စိစ္စဖေါသ် ဘုသဉ္စိစ္စဖေါသ် ပစ္စုပဋ္ဋဖေါသ် ဋဋဖေါသ် သဇ္ဇဖေါသ် ဂုဒ္ဓ ဓမ္မ သဃ်

** ဆံစိစဒေါဆံ အဆံစိစဒေါဆံ ပတ်စုပန္နဒေါဆံ နာနာဒေါဆံ ဆဗ္ဗဒေါဆံ ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ ဆဃ

* ခဖဖ ဇဧ ဘဇ္ဇေ ။

** ခမထ နော ဘန္တေ ။

လိၵ်ႈထမ်းတႆး(လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်း)

Dr.ၸၢႆးသၢင်ႇၵၢႆႈ

လိၵ်ႈထမ်းတႆးၼႆႉ လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်း၊ လိၵ်ႈမိူင်း၊ လိၵ်ႈယူၼ်း၊ လိၵ်ႈလၢဝ်း၊ လိၵ်ႈတႆး လိုဝ်ႉ၊ လိၵ်ႈလၢၼ်ႉၼႃး၊ လိၵ်ႈတႆးၶိုၼ်၊ ၸွမ်းၼင်ႇ တီႈယူႇတႆး ပၵ်ႇၵျႃႉၼၼ်ႉ ႁွင်ႉလူင်ၵျႃႉ ၸိုဝ်ႈလၢႆယၢင်ႇ လၢႆၸိူဝ်ႉသေတႃႉ ပဵၼ်ဢၼ်လဵဝ်၊ ၸိူဝ်ႉလဵဝ်ၵူၺ်း။

လိၵ်ႈၼႆႉ တီႈဝတ်ႉမိူင်းလၢဝ်း၊ တႅမ်ႈမႃးဝႆႉ ႁိမ် မိူဝ်ႈ AD.1002 ၼၼ်ႉ၊ ႁွပ်ႈၼႆ ၵႃႉယူႉလိၵ်ႈၼႆႉ ထဝ်ႈၸၵႇၶေႉယဝ်ႈ၊ မၼ်းလုၵ်ႉတၢင်းသီႇႁူပ်ၶၼ်ႉ မႄးၵမ်းလဵဝ်၊ ၵမ်ႇမီး လွင်ႈ ၵိဝ်ႇလူလၢႆႈလိၵ်ႈမၼ်းသင်၊ ပဵၼ်လိၵ်ႈထမ်းတႆး၊ ပဵၼ်ၸွင်တႆး၊ ပဵၼ်ႁင်ႇမုၼ်တႆးယဝ်ႉ ၼႆႈ။ ၼိုင်းလိၵ်ႈပႃႇလီႉၸတုၸတုၼၼ်ႉ ၵမ်ႇမီး(ၶ) ၵၢပ်ႈလိၼ်ႉ၊ လိၵ်ႈမွၼ်းၵေႈ ၵမ်ႇမီး (ၶ)ၵၢပ်ႈလိၼ်ႉၼႆႉ၊ ၼၼ်ၸလႈ၊ လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်းၵေႈ ၵမ်ႇမီး(ၶ) ၵၢပ်ႈလိၼ်ႉၼင်ၵဝ်ႇ၊ ႁင်ႇတႆးၵၢၼ်မီးဝႆႉၼႆႉ၊ ၵမ်ႇလီ ၽႄႈပွႆႇပဵတ်ႈၶႃႈ။

ပေႃးၵိုင်ႉၵၢင်ႉတူၺ်း ႁၢင်ႊတူဝ်လိၵ်ႈၼႆႉ၊ မီးလွင်ႈငၢႆးၸမ်လိၵ်ႈပႃႇလိမၼ်းဝႆႉ။ ၸဝ်ႈလႄႈ၊ ၽူႈလႄႈ၊ ၵူၼ်းမေႃဝႆႉပႃႇလိမၼ်းယဝ်ႉၵေႃ တႃႉမေႃလိၵ်ႈထမ်းတႆး၊ လိၵ်ႈယူၼ်း၊ လိၵ်ႈပိုၼ်ႉမိူင်းၼၼ်ႉ၊ တေလႆႈႁဵၼ်းၶႅၼ်း ၵၢဝ် 20 ၸူဝ်ႈမူင်း ၼၼ်ႉၵူၺ်း။

ၸိမ်းတူၺ်းၸလႈ

ထႅဝ် 1 * ပဵၼ် လိၵ်ႈပိုၼ်ႉ မိူင်း၊

ထႅဝ် 2** ပဵၼ်လိၵ်ႈမၢၼ်ႈ၊

ၵွၵ်ႇသိင်ထမ်း၊ ပၼ်ဝႆ၊ ၸၼဝႆ။

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးၵႃႉရူမ်

ফিক্ ছাপ্ খম্ ভাই •

স্বৰ বৰ্ণৰ চিন আৰু ব্যৱহাৰ

— মাইনা — কা মাইনা = কা

— লেবা — কা লেবা = কা

— ভাঙ — কা ভাঙ = কি

— ভাঙ্ লুঙ্ — কা ভাঙ্ লুঙ্ = কী

— ছাকু — কা ছাকু = কু

— ছাকু লুঙ্ — কা ছাকু লুঙ = কূ

— তেৱেৎ — কা তেৱেৎ = কে

— তেৱেৎ ছাং (দীৰ্ঘ) — কা তেৱেৎ ছাঙ = কে

— আই — কা আই = কাই

— খেন — কা খেন = ক

— খেন্ আই — কা খেন্ আই = কৈ

— ৰা ছাঙ্ — কা ৰা ছাঙ্ = কাও

খেন্ ছাঙ্ — কা খেন্ ছাঙ্ = কও

তেৱেৎ লেবা — কা তেৱেৎ লেবা = ক'

ভাঙ্ ৰা ছাঙ্ — কা ভাঙ্ ৰা ছাঙ্ = কিও

— ভাঙ্ কু — কা ভাঙ্ কু · কু

ၵၢၼ်ႈၶမ်းသၢင်ႇသၢမ်

ပိုၼ်းလိၵ်ႈတႆး

(တူဝ်လိၵ်ႈ)

တူဝ်လိၵ်ႈတႆးၵၢႆႇႁူမ်ႈ-1228

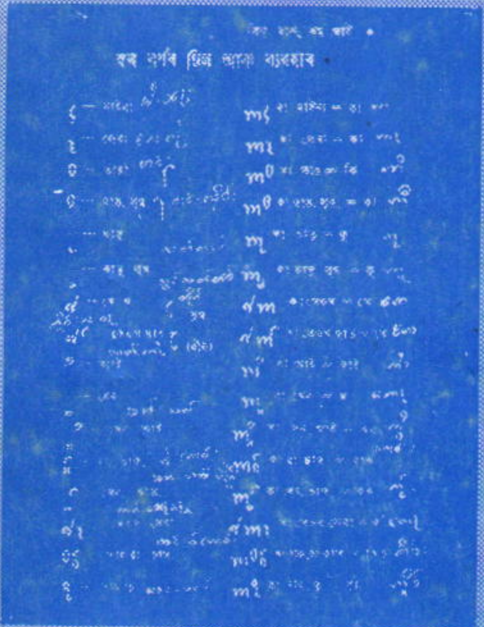

ၸၢႆးသၢႆလိင်းမိူင်း